

บทที่ 3

ผลกระทบต่อประเทศไทยอันเนื่องมาจากปัญหาเส้นเขตแดนไทย - ลาว

เกี่ยวกับสนธิสัญญากำหนดเขตแดนระหว่างไทยกับฝรั่งเศส

1. ผลกระทบต่อประเทศไทยอันเนื่องมาจากสาเหตุการกำหนดเส้นเขตแดนไทย - ลาว ทางแม่น้ำโขง ไม่สอดคล้องกับหลักปฏิบัติสากล

จากการที่สนธิสัญญากำหนดเส้นเขตแดนไทย - ลาว ที่ไทยกับฝรั่งเศสได้ทำกันไว้ในอดีตได้กำหนดให้ใช้ร่องน้ำลึกใกล้ฝั่งไทยมากที่สุดเป็นเส้นเขตแดนไทย - ลาว ทางแม่น้ำโขง และได้กำหนดให้เกาะดอนทั้งหมดในแม่น้ำโขงเป็นของลาว ยกเว้นเกาะดอน 8 แห่งที่ระบุไว้แน่นอนให้เป็นของไทย ซึ่งการกำหนดเส้นเขตแดนดังกล่าวไม่สอดคล้องกับหลักปฏิบัติสากลดังที่ได้อธิบายแล้วในบทก่อน ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อไทยทางด้านต่าง ๆ หลายประการ และบางครั้งได้นำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างไทยกับลาว จนกระทั่งได้เกิดกรณีพิพาทขึ้น ทั้งนี้จะได้แยกพิจารณาถึงผลกระทบต่อประเทศไทยต่อไปดังนี้

1.1 ผลกระทบในแง่ที่ประเทศไทยสูญเสียพื้นที่บางแห่งอันควรได้ครอบครอง

จากอนุสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศสลงวันที่ 25 สิงหาคม ค.ศ. 1926 ได้กำหนดให้ใช้ร่องน้ำลึกที่ใกล้ฝั่งไทยมากที่สุดเป็นเส้นเขตแดน และกำหนดให้เกาะดอนเป็นของไทยเพียง 8 แห่ง ส่วนเกาะดอนที่เหลือทั้งหมดอีก 56 แห่งเป็นของลาวทั้งสิ้น ตามหนังสือสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ลงวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1893 ทั้ง ๆ ที่เกาะดอน

ทั้ง 56 แห่งนั้นคู่คิดฝั่งไทยเสีย 24 แห่ง¹ ซึ่งได้อธิบายในบทก่อนหน้าที่แล้วว่าไม่เป็นการสอดคล้องกับหลักปฏิบัติสากล และก่อให้เกิดความเสียหายแก่ไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพิจารณาถึงเรื่องพื้นที่ครอบครองที่ควรจะเป็นของไทย

จากการสำรวจแผนที่เดินเรือ ในแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ไทยกับองค์การสหประชาชาติ เมื่อปี ค.ศ. 1959 - 1960 ได้มีการคำนวณถึงพื้นที่ซึ่งหากได้กำหนดให้ใช้ร่องน้ำลึกที่ใช้ในการเดินเรือเป็นเส้นเขตแดนไทย - ลาว ตามหลักแห่งความยุติธรรม ไทยจะได้พื้นที่ในเขตจังหวัดชายแดนไทย - ลาว ด้านแม่น้ำโขง คือ จังหวัดเลย จังหวัดหนองคาย จังหวัดนครพนม และจังหวัดอุบลราชธานี เพิ่มขึ้นอีกประมาณ 65,239 ไร่ ในขณะที่ไทยต้องเสียพื้นที่ในบริเวณดังกล่าวไปประมาณ 5,212 ไร่ ซึ่งเมื่อได้นำมาหักลบกันแล้วไทยก็ยังจะได้พื้นที่เพิ่มขึ้นอีกประมาณ 6 หมื่นไร่เศษ โดยในจำนวนนั้นจะเป็นพื้นที่ที่เป็นเกาะคอนประมาณ 21,103 ไร่ และเป็นพื้นที่น้ำประมาณ 38,922 ไร่²

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับการสูญเสียพื้นที่ที่ไทยควรจะได้ครอบครองดังกล่าวแล้วจะเห็นได้ว่าในแง่เศรษฐกิจนั้น เป็นที่น่าแน่นอนว่าการสูญเสียพื้นที่ย่อมส่งผลให้เป็นการสูญเสียแหล่งทรัพยากรอันอาจใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิต เครื่องอุปโภค บริโภคของประชาชนไทย

¹ สมพงษ์ ชูมาก, รายงานผลการวิจัยทฤษฎีวิจัยวิชาภูมิศาสตร์ไทย เรื่องนโยบายของไทยต่อปัญหาพรมแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน (2532), หน้า 64.

² สมบูรณ์ เสงี่ยมบุตร, "ปัญหาเขตแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน," จิตวิทยาความมั่นคง (2526) : 282 - 283.

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ดังเป็นที่ทราบกันดีว่าประชาชนที่อยู่ในบริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขงส่วนใหญ่แล้วต่างประกอบอาชีพประมงกันเป็นหลัก หากพื้นที่ ที่ประชาชนไทยสามารถจะจับปลาได้มากขึ้นก็จะส่งผลให้จับปลาได้มากขึ้นตามไปด้วยอันจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจทั้งทางด้านส่วนตัวของประชาชนที่ทำการประมง และทางด้านส่วนรวมของประเทศที่จะมีแหล่งทรัพยากรเพิ่มมากขึ้น สำหรับทางด้านการเมืองและสังคมนั้นการสูญเสียพื้นที่ที่ไทยจะได้ครอบครอง ไม่น่าจะส่งผลกระทบต่อมากนัก นอกจากอาจจะก่อให้เกิดความสับสนต่อเจ้าหน้าที่ไทยอยู่บ้างในการดูแลสอดส่องความเป็นอยู่ของประชาชนและการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ เนื่องจากทั้งเจ้าหน้าที่ไทยและประชาชนไทย อาจจะเข้าใจผิดว่าพื้นที่บางพื้นที่ในแม่น้ำโขงเป็นของไทย

1.2 ผลกระทบต่อกรณีที่ไทยละเมิดน่านน้ำลาวเนื่องจากร่องน้ำลึกอยู่ในเขตลาว

จากการที่สนธิสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ได้กำหนดให้ใช้ร่องน้ำที่อยู่ใกล้ฝั่งไทยเป็นเส้นเขตแดนไทย - ลาว ส่งผลให้ร่องน้ำลึกอยู่ในฝั่งลาวซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าการเดินเรือโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรือใหญ่จะต้องเดินตามร่องน้ำลึก ดังนั้น การเดินเรือของไทยจึงได้มีการละเมิดน่านน้ำของลาว รวมทั้งกรณีการทำประมงของประชาชนไทยซึ่งบางครั้งจึงได้มีการละเมิดน่านน้ำลาวด้วย ดังจะได้แยกพิจารณา ดังนี้

1.2.1 การละเมิดน่านน้ำลาวเนื่องจากการทำประมงของประชาชนไทย

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่าประชาชนบริเวณสองชายฝั่งแม่น้ำโขงทั้งไทยและลาว ต่างก็ประกอบอาชีพการประมงเป็นหลัก โดยส่วนใหญ่ได้ทำประมงจับปลาในแม่น้ำโขง ทั้งเพื่อเป็นการยังชีพและนำไปขาย แต่จากการที่ได้กำหนดให้ใช้ร่องน้ำลึกที่ใกล้ฝั่งไทยมากที่สุดเป็นเส้นเขตแดนไทย - ลาว ซึ่งบางครั้งอยู่ชิดกับฝั่งไทยมาก จนทำให้ประชาชนไทยเกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเรื่องเส้นเขตแดนและได้ถือสิทธิที่จะทำการประมง

ในแม่น้ำโขง ตามความเข้าใจของตน ซึ่งบางครั้งก็เป็นการทำประมงที่ล้วงล้ำเข้าไปใน
น่านน้ำของลาว และได้ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้น เนื่องจากเจ้าหน้าที่ลาวได้ทำการ
จับกุมหรือขับไล่ รวมทั้งได้มีการใช้อาวุธยิงขับไล่ด้วย อันอาจนำมาซึ่งกรณีพิพาทระหว่าง
ไทยกับลาวได้

1.2.2 การล้วงล้ำน่านน้ำลาวเนื่องจากการเดินเรือ

โดยปกติแล้วการใช้น่านน้ำในฐานะแม่น้ำระหว่างประเทศ สามารถใช้ได้
ใช้ได้โดยไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องการกำหนดเส้นเขตแดนทางแม่น้ำตามที่ปรากฏในความหมาย
ของแม่น้ำระหว่างประเทศ (International Rivers) ใน The Principle of
Vienna (1815) และมาตรา 3 - 8 ของ the Statute of Barcelona of 1921
ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

(Article 3)

"Free exercise of navigation to be accorded to vessels
flying the flag of any other Contracting State (consequently not
beyond this group as if the principle belonged to general
international law), subject to reservations as to cabotage and to
vessel of war or other State vessels."

(Article 4)

"Treatment of nationals, property and flags of all
Contracting Parties in all respects on a footing of perfect
equality, without distinction (a) between the riparian States
inter se, or between the latter and non-riparian States, or

(b) by reason of the point of departure or of destination, or of the direction of the traffic."

(Article 5)

"Freedom for any riparian State, barring specific obligation to the contrary, to reserve fluvial cabotage to its own flag, or to make it conditional upon reciprocity, with a further complicated rule contained in Article 5, sub 2."

(Article 6)

"Maintenance of the existing right of each Contracting State to police its territory and to enforce with as little impediment as possible of the freedom of navigation, on a footing of absolute equality, its laws relating to customs, public health, animal or plant diseases, emigration and immigration, and the import and export of prohibited goods."

(Article 7)

"A Definite interdiction of shipping dues other than those in the nature of payment for services rendered and intended solely to cover the expenses of maintaining or improving the navigability of the waterway, or those incurred in the interest of navigation, such permissible dues to be levied with as little hindrance to international traffic as possible, both as regards their rates and the method of their application. "

Article 8)

"Transit of vessels and of passengers and goods to be governed by the Statute of Barcelona on Freedom of Transit (1921) with some additional facilities in the case of transit without transshipment."

(Article 9)

"Application of the above principles to the use of river ports (equality of treatment and facilities for all Contracting parties inter se and with the territorial State, under certain reservations, and equality of customs duties, and of import and export facilities, in ports and elsewhere)."

(Article 10)

"Mutual obligation to refrain from prejudicing the navigability of the waterway or reducing the facilities for navigation, and to remove as rapidly as possible any obstacles and dangers; and to the regular upkeep of the waterway, with a reasonable contribution towards the cost by other riparians on valid reason being shown. In the absence of legitimate grounds for opposition, obligation of each riparian State not to refuse to carry out works necessary for the improvement of the navigability asked for by another riparian, if the latter offers to pay the cost of the works and a fair share of the additional cost of upkeep. Freedom for the territorial State to leave the

carrying - out of works of upkeep or for the improvement of the navigability to a co - riparian. Freedom for riparian States jointly to close a waterway to navigation and, in exceptional cases, a qualified freedom even for one single riparian to do the same if it can justly allege an economic interest greater than that of more or less unimportant navigation. The duties of upkeep and improvements shall in the case of a delta, wholly situated in one and the same State, only apply to the principal branches deemed necessary for providing free access to the sea."

(Article 12)

"Separate exercise by each riparian State of the administration of its part of the river, and of the power and duty of publishing, and supervising the execution of navigation regulations, which however, should preferably be as uniform throughout the whole course as the diversity of local circumstances permits."³

สำหรับในการผันแม่น้ำโขงนั้นได้มีข้อตกลงกำหนดเส้นเขตแดนโดยใช้ร่องน้ำลึกใกล้

³J.H.W. Verzijl, International Law in Historical perspective (A.W.Sijthoff - Leydon, 1970) pp. 120 - 124.

ฝั่งไทยมากที่สุดเป็นเส้นเขตแดน ซึ่งเป็นข้อตกลงทวิภาคีระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ดังนั้นการเดินเรือของไทยจึงจำต้องเดินเรือตามร่องน้ำลึกของแม่น้ำโขงที่อยู่ใกล้ฝั่งไทยมากที่สุดตามข้อตกลงนั้นแต่เนื่องจากร่องน้ำลึกที่สุดส่วนใหญ่อยู่ในเขตลาวการเดินเรือของไทยจึงไม่อาจที่จะกระทำได้โดยสะดวกในทุกส่วนของแม่น้ำโขง จึงทำให้เกิดกรณีการล่องลำน้ำลาวทั้งโดยเรือเอกชนและเรือของเจ้าหน้าที่ไทยอยู่เสมอ

อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ 25 มีนาคม ค.ศ. 1978 ได้มีการเจรจากันระหว่างพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรี กับนายไกรสร พรหมวิหาร ผู้นำลาวและได้มีการตกลงให้แม่น้ำโขงเป็น "แม่น้ำแห่งสันติภาพ มิตรภาพ และใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างแท้จริง" นอกจากนี้ ตามแถลงการณ์ร่วมไทย - ลาว ในวันที่ 6 มกราคม ค.ศ. 1979 ได้มีข้อกำหนดไว้ว่า "ในกรณีที่จำเป็นต้องผ่านเข้าไปในเขตของอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อใช้ประโยชน์ทางคมนาคม ในลำน้ำโขงด้วยพาหนะที่ไม่มีอันตราย ให้ทั้งสองฝ่ายยึดถือการผ่อนผันผ่อนปรนให้แก่กันและการรักษาไมตรีจิตมิตรภาพซึ่งกันและกันเป็นหลัก ซึ่งจากข้อตกลงและแถลงการณ์ร่วมดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการผ่อนผันของลาวในการใช้แม่น้ำโขงเพื่อประโยชน์ทางคมนาคมได้ส่งผลให้เรือของไทย สามารถที่จะแล่นเข้าไปในเขตน่านน้ำของลาวได้โดยไม่มีปัญหา ดังนั้นการล่องลำน้ำลาวทั้งโดยเรือเอกชน และเรือของเจ้าหน้าที่ไทย จึงสามารถแยกพิจารณาได้ใน 2 กรณี คือ การเดินเรือในลำน้ำโขงก่อนที่จะมีแถลงการณ์ร่วมในวันที่ 6 มกราคม ค.ศ. 1979 และการเดินเรือในลำน้ำโขงภายหลังจากที่มีแถลงการณ์ร่วมในวันที่ 6 มกราคม ค.ศ. 1979 ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

1. การเดินเรือในลำน้ำก่อนที่จะมีแถลงการณ์ร่วมในวันที่ 6 มกราคม

ค.ศ. 1979

ในการเดินเรือของไทยในลำน้ำโขง ก่อนวันที่ 6 มกราคม ค.ศ. 1979 นั้น จะเห็นได้ว่า ไทยต้องเคารพต่อข้อตกลงที่มีอยู่ก่อน คือการเดินเรือของไทยจะล่องลำ

น้ำน้ำเข้าไปในเขตลาวมิได้ ทั้งในส่วนเรือเอกชน และในส่วนเรือติดอาวุธของเจ้าหน้าที่ เนื่องจากได้มีข้อตกลงเกี่ยวกับเส้นเขตแดนทางแม่น้ำโขงไว้ คือ การกำหนดผู้ใช้ร่องน้ำลึกที่อยู่ใกล้ฝั่งไทยมากที่สุดเป็นเส้นเขตแดน ดังนั้นการเดินเรือไปตามร่องน้ำลึกที่อยู่ในเขตลาว จึงเป็นการละเมิดเขตแดนของประเทศลาว ซึ่งได้ก่อให้เกิดกรณีพิพาทขึ้นหลายครั้ง โดยในครั้งสำคัญ ได้แก่การที่ลาวได้โจมตีเรือ นปช. ในวันที่ 17 พฤศจิกายน ค.ศ. 1975 โดย นปช. ได้รับรายงานว่า จะมีการลักลอบนำอาวุธสงครามข้ามแม่น้ำโขงมาขึ้นที่ฝั่งไทย เรือ ล.123 ของนปช. จึงได้ออกลาดตระเวนสกัดกั้นซึ่งในขณะที่เรือ ล.123 กำลังลาดตระเวนอยู่ที่บริเวณบ้านโพนสา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคายห่างจากฝั่งไทยประมาณ 100 เมตร และห่างจากฝั่งลาวประมาณ 400 เมตร ได้ถูกทหารลาวที่ตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งลาวระดมยิงอย่างรุนแรง ทำให้ ล.123 ได้รับความเสียหายเรือพุ่งเข้าเกยตื้นของดอนแดงเป็นเหตุให้พลประจำเรือเสียชีวิต 1 คน และบาดเจ็บสาหัส 1 คน แม้ไทยจะจัดส่งเรือ และกำลังนาวิกโยธินไปช่วยเหลือแต่ก็ถูกฝ่ายลาวระดมยิงสกัดกั้นอย่างรุนแรงทำให้สามารถช่วยเหลือได้เพียงกำลังพลประจำเรือ ล.123 และผู้บาดเจ็บเท่านั้น ส่วนศพผู้เสียชีวิตและเรือ ล.123 ไม่สามารถช่วยเหลือนำกลับมาได้จึงได้ส่งชุดปฏิบัติการนาวิกโยธินไปนำศพผู้เสียชีวิตออกมาอีกครั้งเมื่อ 18 พฤศจิกายน ค.ศ. 1975 แต่ก็ถูกระดมยิงจากฝ่ายลาวทำให้ต้องถอนตัวกลับจนกระทั่งเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน ค.ศ. 1975 เวลา 02.15 น. ชุดปฏิบัติการที่ได้ส่งไปอีกครั้งหนึ่งสามารถที่จะนำศพผู้เสียชีวิตออกมาได้

จากกรณีนี้ ลาวระดมยิงเรือ นปช. ของไทยดังกล่าว กระทรวงการ

ต่างประเทศของลาวได้เชิญเอกอัครราชทูตของไทยประจำนครเวียงจันทน์เข้าพบ เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน ค.ศ. 1975 พร้อมได้ประท้วงต่อไทยโดยกล่าวหาว่าเรือ นปช. ของไทยได้ละเมิดน่านน้ำลาวที่บ้านท่าเดื่อและได้กระหน่ำยิงทหารลาวซึ่งกำลังอาบน้ำอยู่บริเวณชายฝั่งแม่น้ำโขง อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าไทยได้กระทำการชั่วร้ายต่อลาว นอกจากนี้เรือ นปช. อีกหลายลำรวมทั้งเครื่องบิน ที. 28 ของไทยได้ระดมยิงเข้าไปในหมู่บ้านของลาวด้วย ทั้งนี้ฝ่ายลาวได้ถือว่าเอาอนุสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศสลงวันที่ 25 สิงหาคม ค.ศ. 1926 ซึ่งกำหนดเส้นเขตแดนไทย - ลาวเป็นเกณฑ์

ต่อมาเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน ค.ศ. 1975 กระทรวงการต่างประเทศของไทยได้เชิญเอกอัครราชทูตลาวประจำประเทศไทยเข้าพบ เพื่อสนับต้นทักช่วยจำ โดยกล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ตลอดจนความจำเป็นในการปฏิบัติการของ นปช. พร้อมทั้งเรียกร้องให้มีการประชุมระดับสูงระหว่างเจ้าหน้าที่ของทั้งสองฝ่าย เพื่อแก้ปัญหาที่มีอยู่และหาทางป้องกันมิให้มีเหตุการณ์ร้ายแรงเกิดขึ้นอีก⁵ นอกจากนี้ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นได้ชี้แจงต่อสื่อมวลชนถึงปัญหาดังกล่าวเป็นผลมาจากสนธิสัญญากำหนดเส้นเขตแดนไทย - ลาว ที่ไทยกับฝรั่งเศสได้ทำไว้ในสมัยที่ฝรั่งเศสมีอำนาจ และไทยต้องยินยอมทำสัญญามันจะรู้ว่าเสียเปรียบ โดยสนธิสัญญาดังกล่าว ได้กำหนดไม่ให้ถือหลักการ

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 66 - 68.

⁶ วิรัช ร่วมพงษ์พัฒนา, "ปัญหาข้อขัดแย้งไทย - ลาว ในช่วงปี พ.ศ. 2518 ถึงปัจจุบัน," (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), หน้า 66.

เดินเรือในแม่น้ำระหว่างประเทศอื่นเป็นความตกลงที่ผิดหลักสากล⁷ อย่างไรก็ตามเกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าวได้มีแถลงการณ์กองทัพเรือชี้แจงว่า คอนแดงซึ่งเรือ นปช. ล.123 ถูกลาวยิงเกยตื้นอยู่นั้นเป็นคอนที่อยู่เขตไทยตามที่ปรากฏในแผนที่ต่อท้ายสนธิสัญญาที่ไทยกับฝรั่งเศสได้ทำไว้และประชาชนบนคอนแดงก็เป็นคนไทยทั้งสิ้นโดยได้เสียภาษีและชำระค่าเช่าต่าง ๆ แก่ทางไทยมาโดยตลอด⁸

นอกจากนี้เมื่อ 21 พฤศจิกายน ค.ศ. 1975 กระทรวงการต่างประเทศของไทยได้เชิญเอกอัครราชทูตลาวประจำประเทศไทยเข้าพบอีกครั้ง พร้อมทั้งยื่นบันทึกข้ออ้างชี้แจงว่าคอนดำ หรือคอนแดง ซึ่งเป็นจุดกระทบกันระหว่างทหารลาวกับเรือ นปช. ของไทยนั้นเป็นส่วนหนึ่งของคอนน้อย ซึ่งตามอนุสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ลงวันที่ 25 สิงหาคม ค.ศ. 1926 กำหนดให้เป็นของไทย นอกจากนี้แผนที่ที่คณะข้าหลวงใหญ่ไทย - ฝรั่งเศสเพื่อปักปันเขตแดนแม่น้ำโขงก็ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า คอนแดง และคอนน้อยเป็นดินแดนของไทย⁹

จะเห็นได้ว่ากรณีท้าวโจมดีเรือ นปช. ของไทยนั้นฝ่ายไทยได้มีมาตรการตอบโต้ในขั้นแรก ในลักษณะที่เป็นการใช้สันติวิธี โดยได้ดำเนินการทาง กระทรวงการต่างประเทศของไทยยื่นบันทึกข้ออ้างต่อลาว เพื่อชี้แจงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งชี้แจงถึง

⁷กรมสารนิเทศ, กระทรวงการต่างประเทศ, สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ระหว่างไทย - ลาว, หน้า 71.

⁸เรื่องเดียวกัน, หน้า 74 - 76.

⁹เรื่องเดียวกัน, หน้า 77 - 79.

ถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคนต่ำหรือคนแดงซึ่งเป็นจุดที่เกิดเหตุว่าเป็นดินแดนของไทย แต่ในขณะที่เดียวกันลาวก็ได้ยื่นประท้วงต่อไทยเช่นเดียวกัน โดยกล่าวหาว่าเรือ นปช. ของไทยได้ล่องลำเข้าไปในน่านน้ำของลาวซึ่งได้มีการกำหนดเส้นเขตแดนไทย-ลาว แล้วตามอนุสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ลงวันที่ 25 สิงหาคม ค.ศ. 1926 พร้อมทั้งได้ระดมยิงฝายลาวก่อนอันเป็นการแสดงให้เห็นว่าฝายไทยเป็นฝายฮั่วก่อน

นอกจากมาตรการตอบโต้ของไทยดังกล่าวแล้วไทยยังได้ดำเนินมาตรการตอบโต้ลาวอีกวิธีหนึ่ง คือการประกาศปิดพรมแดนด้านจังหวัดหนองคาย และห้ามคนต่างด้าวเข้ามาหรือออกไปนอกราชอาณาจักรทางเขตแดนไทย - ลาวด้าน จังหวัดหนองคาย โดยอ้างถึงสถานการณ์ที่ไม่อยู่ในภาวะปกติ เนื่องจากมีการก่อวินาศกรรมทำลายความสงบสุขและความมั่นคงของประเทศรุนแรงขึ้น¹⁰ ซึ่งจากมาตรการดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดความยุ่งยากทางเศรษฐกิจแก่ลาวเป็นอันมาก เนื่องจากลาวจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยสินค้าอุปโภค บริโภคที่จำเป็นในการดำรงชีวิตจากประเทศไทยเป็นส่วนใหญ่¹¹

จากการดำเนินมาตรการตอบโต้ของไทยดังกล่าวโดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกาศปิดพรมแดนด้านจังหวัดหนองคาย ได้สร้างความลำบากยุ่งยาก และก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจต่อลาวเป็นอันมาก ทำให้ลาวที่เคยแข็งกร้าวก็ได้โอนอ่อนลงและได้แสดงท่าที

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 61 - 62.

¹¹ วิรัช ร่วมพงษ์พัฒนา, "ปัญหาข้อขัดแย้งไทย - ลาว ในช่วงปี พ.ศ. 2518 ถึงปัจจุบัน," (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), หน้า 74.

ที่พร้อมจะเจรจากับไทย จนกระทั่งในที่สุดก็ได้มีการพบปะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ของ
 รัฐบาลทั้งสองประเทศเพื่อทำให้เหตุการณ์กลับเข้าสู่สภาวะปกติ และรัฐบาลไทยก็ได้มีคำสั่ง
 เปิดพรมแดนเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 1975¹² ซึ่งจากการพยายามดำเนินมาตรการ
 ควบคุมได้ดังกล่าว ในที่สุดก็สามารถที่จะยุติกรณีพิพาทดังกล่าวลงได้ภายหลัง

ต่อมาได้เกิดกรณีพิพาทลาวโจมตีเรือ นพช. อีกครั้ง ในวันที่ 12 ธันวาคม
 ค.ศ. 1978 เรือ นพช. หมายเลข ล. 124 และ ล. 130 ก็ได้ถูกฝ่ายลาวยิงที่อำเภอบึงกาฬ
 จังหวัดหนองคาย และในวันรุ่งขึ้น คือเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม ค.ศ. 1978 เรือยนต์ตัดท้าย
 แออสบอลท์ของไทยหมายเลข ล. 349 ของ นพช. ก็ถูกยิงที่อำเภอมุกดาหาร จังหวัดนครพนม
 ทำให้เจ้าหน้าที่ไทยเสียชีวิต 1 คน¹³ ซึ่งเป็นการโจมตีเรือ นพช. โดยลาวเป็นครั้งที่สอง

2. การเดินทางเรือในลำน้ำโขง ภายหลังมีแถลงการณ์ร่วมในวันที่ 6

มกราคม ค.ศ. 1979

ภายหลังจากที่ได้มีการตกลงร่วมกันระหว่างไทยกับลาวในวันที่ 25 มีนาคม
 ค.ศ. 1978 ซึ่งลาวได้ผ่อนผันให้ไทยสามารถเดินทางเรือในลำน้ำโขงได้โดยยานพาหนะที่ไม่

¹² กรมสารนิเทศ, กระทรวงการต่างประเทศ, สาขารัฐประชาธิปไตย
ประชาชนลาวและความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ระหว่างไทย - ลาว, หน้า 92 - 93.

¹³ สุรชัย ศิริไกร, รายงานการวิจัย สาเหตุของการกระทบกระทั่งตามพรมแดน
ไทย - ลาว 1975-1981 (เอกสารวิจัยสถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527)
 หน้า 64.

เป็นอันตราย ดังนั้นการเดินเรือไทยในเขตลาว ภายหลังจากมีข้อตกลงดังกล่าวจึงสามารถที่จะกระทำได้ เว้นแต่เรือนั้นจะมีลักษณะเป็นอันตรายตามข้อตกลง สำหรับการเดินเรือของ นปช. นั้น ฝ่ายลาวเห็นว่าเป็นเรือติดอาวุธ และเป็นยานพาหนะที่เป็นอันตราย ดังนั้นการเดินเรือ นปช. ในลำน้ำโขงจึงไม่อาจล่วงล้ำน่านน้ำของลาวได้อย่างไรก็ตามในการเดินเรือ นปช. นี้ก็ได้ก่อให้เกิดกรณีพิพาทระหว่างไทย - ลาวขึ้นอีกโดยในวันที่ 15 มิถุนายน ค.ศ. 1980 ลาวได้โจมตีเรือ นปช. เป็นครั้งที่ 3 โดยเรือ นปช. ของไทยหมายเลข ล.136 ได้ถูกฝ่ายลาวยิงขณะกำลังทำการลาดตระเวนในแม่น้ำโขงบริเวณอำเภอเมืองจังหวัดหนองคาย ทำให้เจ้าหน้าที่ไทยเสียชีวิต 1 คน และบาดเจ็บ 2 คน ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศของไทยได้เชิญทูตลาวประจำประเทศไทยมาพบเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน ค.ศ. 1980 เพื่อยืนยันบันทึกช่วยจำเป็นการประท้วงให้ลาวรับผิดชอบชดเชยค่าเสียหายพร้อมทั้งประกาศปิดพรมแดนในวันรุ่งขึ้น คือเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน ค.ศ. 1980 เพื่อเป็นการดำเนินมาตรการตอบโต้ในขณะเจ้าหน้าที่ระดับสูงของลาวได้ชี้แจงว่าเรือ นปช. ของไทยได้ล่วงล้ำเข้าไปในเขตลาว เพื่อหาทางนำศพของคนไทย ที่เข้าไปบนดินราชูลาว และถูกฝ่ายลาวยิงตายกลับไป¹⁴ อย่างไรก็ตามต่อมาได้มีการเจรจากันในระดับรัฐบาลจนสามารถลดปัญหาความขัดแย้งลงได้

ลาวได้โจมตีเรือ นปช. ของไทย เป็นครั้งที่ 4 เมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. 1982 โดยลาวได้ยิงเรือ นปช. ขณะทำการลาดตระเวนในแม่น้ำโขงบริเวณใกล้คอนสวรรค์ บ้านนาบัวน้อย อำเภอมุกดาหาร จังหวัดนครพนม เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ไทยเสียชีวิต 2 คน

¹⁴ วิรัช ร่วมพงษ์พัฒนา, "ปัญหาข้อขัดแย้งไทย - ลาว ในช่วงปี พ.ศ. 2518 ถึงปัจจุบัน," (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), หน้า 72- 75.

และบาดเจ็บ 1 คน และต่อมาเมื่อ 17 มิถุนายน ค.ศ. 1982 ลาวได้โจมตีเรือ นพช. ของไทยอีกครั้ง เป็นครั้งที่ 5 โดยทหารลาวบนคอนสัจฉิ ได้ยิงเรือ นพช. หมายเลข ฉ.137 ขณะลาดตระเวนถึงบริเวณปากน้ำจิม อำเภอยะนิง จังหวัดหนองคายทำให้เจ้าหน้าที่ไทยได้รับบาดเจ็บ 4 คน ซึ่งเหตุการณ์ในครั้งนี้มิได้มีค่าชี้แจงจากฝ่ายลาวแต่อย่างใด ในขณะที่ฝ่ายไทยได้ดำเนินมาตรการตอบโต้โดยการปิดพรมแดนอีกครั้งหนึ่ง¹⁵

จะเห็นได้ว่ากรณีพิพาทลาวโจมตีเรือ นพช. นั้น ฝ่ายลาวมักจะอ้างว่าเรือ นพช. ของไทยได้เดินเรือเข้าไปในน่านน้ำของลาว ซึ่งได้มีการกำหนดเส้นเขตแดนไทย - ลาว ที่แน่นอนแล้วตามสนธิสัญญาที่ไทยกับฝรั่งเศสทำไว้ อันส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาต่อการเดินเรือของไทยรวมทั้งเรือ นพช. ซึ่งมีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการแทรกซึมของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ซึ่งเมื่อได้เกิดกรณีพิพาทขึ้นต่างฝ่ายก็ต่างได้กล่าวหากันและพยายามดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อเป็นการตอบโต้กัน รวมทั้งเพื่อเป็นการยุติปัญหาข้อพิพาทดังกล่าวลง

1.3 ผลกระทบต่อการถือเอาอำนาจอธิปไตยของประเทศไทยเหนือเกาะในแม่น้ำโขง

จากการที่หนังสือสนธิสัญญาระหว่างประเทศไทยกับฝรั่งเศสลงวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1893 และสนธิสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ลงวันที่ 25 สิงหาคม ค.ศ. 1926 ได้กำหนดให้เกาะคอนทั้งหมดในแม่น้ำโขงเป็นของลาว ยกเว้นเกาะคอน 8 แห่งที่ระบุไว้

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 73 - 75.

แน่นอนให้เป็นของไทยได้ก่อให้เกิดปัญหาและส่งผลกระทบต่อภารกิจของและอำนาจอธิปไตยเหนือเกาะดอนในแม่น้ำโขงเนื่องจากเกาะดอนบางแห่งที่ได้มีการกำหนดให้เป็นของลาวนั้น อยู่ใกล้หรือชิดกับฝั่งไทยมากจนกระทั่งก่อให้เกิดความสับสน และความไม่แน่นอนจากการถือปกครองของเจ้าหน้าที่ไทย รวมทั้งส่งผลกระทบต่อการทำเกษตรกรรมของราษฎรบนเกาะดอนต่าง ๆ เหล่านั้น ดังจะสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

1.3.1 ความไม่แน่นอนจากการถือปกครองเหนือเกาะดอนในแม่น้ำโขง

จากการกำหนดให้เกาะดอนทั้งหมดในแม่น้ำโขงเป็นของลาวยกเว้นเกาะดอน 8 แห่ง ที่ระบุไว้แน่นอนให้เป็นของไทยตามสนธิสัญญากำหนดเส้นเขตแดนระหว่างไทยกับฝรั่งเศสได้ก่อให้เกิดปัญหาความสับสนของเจ้าหน้าที่ไทยเกี่ยวกับการถือปกครองเกาะดอนต่าง ๆ ในแม่น้ำโขง เนื่องจากเกาะดอนที่กำหนดให้เป็นของลาวนั้น บางส่วนได้อยู่ใกล้ชิดกับฝั่งไทยมากจนทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่า เกาะดอนบางส่วนเหล่านั้นเป็นของไทย ซึ่งเกาะดอนบางแห่งที่อยู่ในเขตลาวแต่ตั้งขึ้นอยู่ในปฏิบัติการถือปกครองของอำเภอต่าง ๆ ของไทยมีดังนี้¹⁰

1. เกาะดอนเสียง ในเขตอำเภอเสิงคาน จังหวัดเลย
2. เกาะชม ในเขตกิ่งอำเภอปากชม จังหวัดเลย
3. ดอนกระต่าส ในเขตอำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย

¹⁰นิพนธ์ จิตะสมบัติ, "ปัญหาเขตแดนกับความมั่นคงของชาติระหว่างประเทศไทยกับประเทศลาว," วารสารกฎหมาย 9 (2527 - 2528) : 17.

4. เกาะทะเลคอน ตรงข้ามอำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี
5. บุ่งพลาน ตรงข้ามอำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี
6. คอนเชียงคำและคอนงิ้ว ตรงข้ามอำเภอเขมรราช
จังหวัดอุบลราชธานี
7. คอนพิมาย ตรงข้ามอำเภอเขมรราช จังหวัดอุบลราชธานี

นอกจากนี้ การที่ได้กำหนดให้เกาะคอนหลายแห่งที่อยู่ริมฝั่งไทย เป็นของลาว ทำให้เกิดความไม่แน่นอนในการถือปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองของไทย ซึ่งจากการตรวจสอบหลักฐานการถือเกาะคอนต่าง ๆ ในแม่น้ำโขงของจังหวัดที่อยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขง ปรากฏว่าจังหวัดต่าง ๆ เหล่านี้ได้ยึดถือหลักปฏิบัติที่แตกต่างกัน โดยบางจังหวัด เช่น จังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดนครพนม ได้ยึดถือเส้นเขตแดนตามอนุสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ลงวันที่ 25 สิงหาคม ค.ศ. 1926 ส่วนจังหวัดเชียงราย และจังหวัดเลย ได้ยึดถือร่องน้ำลึกเป็นหลัก ในการกำหนดเส้นเขตแดนนอกจากนี้บางจังหวัด เช่นจังหวัดหนองคายแม้จะมีบัญชีเกาะคอนที่แสดงว่าได้ใช้ร่องน้ำลึกเป็นหลักในการกำหนดเส้นเขตแดน แต่ก็ยังมีเกาะคอนบางแห่งที่ยังอยู่ในบัญชีการปกครอง ซึ่งความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้นจากการถือปกครองเกาะคอน ที่แตกต่างไปจากเส้นเขตแดนที่กำหนดไว้ตามอนุสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ลงวันที่ 25 สิงหาคม ค.ศ. 1926 ได้แก่¹⁷

- จังหวัดเชียงรายมีเกาะผาคำและคอนที่ไม่ทราบชื่ออีก 1 แห่ง ในเขตอำเภอเชียงทอง

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 18.

- จังหวัดเลยมี เกาะดอนเชียง ในเขตอำเภอเชียงคาน และเกาะชม
ในเขตกิ่งอำเภอปากชม

- จังหวัดหนองคาย ในเขตอำเภอบึงกาฬ มีดอนกระต่าย ที่ชั้นบัญชีถือ
ปกครองโดยกำหนดใช้ร่องน้ำลึกเป็นหลักกับดอนไซซึ่งอยู่ในบัญชีทั้งที่ตามสนธิสัญญาได้กำหนด
ให้ดอนไซเป็นของลาว

1.3.2 ผลกระทบต่อการทำเกษตรกรรมของราษฎรไทยบนพื้นที่เกาะดอน ในแม่น้ำโขง

การกำหนดให้เกาะดอนทั้งหมดในแม่น้ำโขงเป็นของลาวยกเว้นเกาะดอน
8 แห่ง ที่กำหนดไว้แน่นอนให้เป็นของไทยนั้น นอกจากจะก่อให้เกิดปัญหาความไม่แน่นอน
จากการถือเอาการปกครองเหนือเกาะดอนในแม่น้ำโขงของไทยแล้วนั้น ยังส่งผลกระทบต่อ
การทำเกษตรกรรมของราษฎรไทย บนพื้นที่เกาะดอนในแม่น้ำโขงอีกด้วย กล่าวคือ พื้นที่บน
เกาะดอนในแม่น้ำโขงมักจะมีควมอุดมสมบูรณ์มาก ดังนั้นจึงมีราษฎรทั้งสองฝั่งแม่น้ำโขงขึ้น
ไปทำเกษตรกรรมบนพื้นที่เกาะดอนต่าง ๆ ในแม่น้ำโขง โดยไม่ทราบว่าเกาะดอนเหล่านั้น
อยู่ในเขตของประเทศใดโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกาะดอนบางแห่งที่ได้มีการกำหนดให้เป็นของ
ลาว แต่อยู่ใกล้กับฝั่งไทยมาก จึงมีราษฎรไทยขึ้นไปทำเกษตรกรรมอยู่ บางเกาะดอนก็ได้มี
ราษฎรไทยขึ้นไปทำกินอยู่มานานเป็นเวลาหลายสิบปีแล้ว ซึ่งทางลาวก็ได้มีการทักท้วงจน
ทำให้ราษฎรไทยที่ขึ้นไปทำเกษตรกรรม หรือทำประโยชน์อื่นใดบนเกาะดอนเหล่านั้นจนเป็น
ปกติวิสัยมีความเข้าใจว่าเกาะดอนเหล่านั้นเป็นดินแดนของไทย แต่หากเกิดการเรียกร้อง
สิทธิของฝ่ายลาวขึ้น ก็อาจทำให้เกิดปัญหาขึ้นได้¹⁸ ดังที่ได้เคยปรากฏข่าวทางสื่อมวลชน

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 19.

เกี่ยวกับกรณีความขัดแย้งเกาะผาค่า

เกาะผาค่าตั้งอยู่ในแม่น้ำโขงมีพื้นที่ประมาณ 100 กว่าไร่ อยู่ห่างจากฝั่งไทยประมาณ 100 เมตร อยู่ห่างจากฝั่งลาวประมาณ 500 เมตร ร่องน้ำลึกอยู่ระหว่างเกาะกับฝั่งลาวตามแผนที่ชุด L 7017 มาตรฐานส่วน 1 : 50,000 จัดทำโดยกรมแผนที่ทหารบกของไทยเมื่อปี.ศ.1978 ได้แสดงว่าเกาะอยู่ภายในเส้นแบ่งอาณาเขตประเทศไทย ซึ่งนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีราษฎรไทยขึ้นไปทำเกษตรกรรมปลูกพืชล้มลุกเช่น ยาสูบ ข้าวโพด และพืชสวนครัว ต่อมาปรากฏว่าทางการลาวได้อ้างสิทธิในเกาะผาค่าและมีราษฎรลาวได้ขึ้นไปปลูกต้นอ้อยและต้นกล้วยแซมระหว่างต้นข้าวโพดของราษฎรไทย ทำให้ราษฎรไทยไม่พอใจ จึงได้เข้าทำลายพืชผลที่ราษฎรลาวปลูกจนเสียหายและได้เกิดความขัดแย้งในกรรมสิทธิเกาะผาค่าขึ้นระหว่างไทยกับลาว จนในที่สุดได้มีการเจรจาตกลงกัน และทางการไทยต้องให้ราษฎรไทยถอนออกจากพื้นที่เกาะผาค่าดังกล่าว¹⁰

จากการที่ราษฎรไทยได้ขึ้นไปทำกินบนพื้นที่เกาะคอน ซึ่งตามสนธิสัญญาได้กำหนดให้เป็นของลาว แม้ว่าเกาะคอนดังกล่าวจะอยู่ใกล้ไทยมากกว่าลาว และราษฎรไทยได้ขึ้นไปทำกินบนเกาะคอนมาเป็นเวลานานแล้วและลาวมิได้แสดงท่าทีคัดค้านแต่อย่างใด นั้น ไทยจะสามารถอ้างสิทธิในการครอบครองเกาะคอนดังกล่าว ได้หรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้ควรที่จะได้นำหลักกฎหมายระหว่างประเทศ เกี่ยวกับการครอบครองดินแดน มาพิจารณา

¹⁰ หนังสือพิมพ์ข่าวสด ฉบับวันที่ 24 มกราคม 2534, หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 25 มกราคม 2534, หนังสือพิมพ์บ้านเมือง ฉบับวันที่ 28 มกราคม 2534, หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ ฉบับวันที่ 24 มกราคม 2534 และ 9 กรกฎาคม 2534.

เปรียบเทียบ กล่าวคือ ในอดีตนั้นประเทศมหาอำนาจทางยุโรป มักจะมีการขยายอาณาเขต
 เข้าครอบครองดินแดนต่าง ๆ อยู่เสมอ จึงเกิดแนวความคิดเกี่ยวกับการเข้าครอบครองที่
 กฎหมายระหว่างประเทศได้นำเอาหลักกฎหมายแพ่ง ซึ่งมีรากฐานจากกฎหมายโรมันมาใช้
 ซึ่งตามกฎหมายโรมันนั้น หลักการครอบครองจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ เจตนาที่จะ
 เข้าครอบครอง (animus) และสิ่งที่สามารถพิสูจน์ให้เห็นได้ ซึ่งการครอบครองนั้น
 (corpus) โดยในทางปฏิบัติแล้วถือว่าการเข้าครอบครองจะสมบูรณ์ตั้งแต่การค้นพบ และ
 การแสดงเจตนาเป็นเจ้าของ โดยการแสดงออกอย่างใดอย่างหนึ่งว่ารัฐได้แผ่ขยายอำนาจ
 ของตนมาเหนือดินแดนที่ค้นพบนั้น ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวได้เป็นที่ยอมรับกันในบรรดารัฐต่างๆ
 และได้กลายมาเป็นหลักกฎหมายจารีตประเพณี จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1885 ได้มีบัญญัติ
 กฎเกณฑ์เกี่ยวกับการครอบครองดินแดน ในทางกฎหมายระหว่างประเทศ ที่เป็นกฎหมาย
 ดาลักษณ์อักษรเอาไว้ในข้อตกลงเบอร์ลิน (Berlin General Act) โดยในข้อ 34
 และ 35 ของข้อตกลงเบอร์ลินได้ระบุว่า การเข้าครอบครองดินแดนจะต้องกระทำตาม
 เงื่อนไข 2 ประการดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้ยังหมายความรวมถึงการบอกกล่าวแก่รัฐอื่น ๆ
 ด้วย เพื่อแจ้งถึงการกระทำดังกล่าว อย่างไรก็ตามในเรื่องการครอบครองดินแดนนั้นมี
 ปัญหาที่นำมาพิจารณาคือ การค้นพบดินแดนแล้วประกาศผนวกดินแดนนั้นเอาไว้ จะถือได้ว่า
 ก่อให้เกิดสิทธิครอบครองดินแดนดังกล่าวแล้วหรือไม่ ซึ่งในกรณีนี้ตามหลักกฎหมายระหว่าง
 ประเทศเห็นว่า สิทธิที่เกิดจากการค้นพบนั้น ยังไม่เป็นการก่อให้เกิดสิทธิครอบครอง แต่
 สิทธิการครอบครองจะเกิดขึ้นต่อเมื่อรัฐผู้ค้นพบได้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง อันเป็นการ
 แสดงเจตนาและกระทำการเข้าครอบครองอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นไปตามหลักการครอบครอง
 อย่างมีประสิทธิภาพ (effective occupation)

หลักกฎหมาย เกี่ยวกับการครอบครองอย่างมีประสิทธิภาพ ในกฎหมาย
 ระหว่างประเทศ เป็นหลักการที่ถ่ายทอดมาจากกฎหมายแพ่งซึ่งมีต้นกำเนิดมาจากกฎหมาย
 โรมัน ทั้งนี้ตามกฎหมายไทยในนั้น การครอบครองอาจมีการแสดงหลักฐานการครอบครอง
 ได้ เช่นมีการจดทะเบียน เป็นต้น แต่ในทางกฎหมายระหว่างประเทศนั้น การครอบครอง

อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นเรื่องของข้อเท็จจริงว่า รัฐได้กระทำการถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่ ถือว่าเป็นการครอบครองหรือไม่ ทั้งนี้การครอบครองอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการขยาช อำนาจอธิปไตยเข้าไปในดินแดนที่ไม่มีเจ้าของ หรือดินแดนที่เคยมีเจ้าของแต่ถูกทิ้งร้างไป โดยตามหลักการนี้ จะต้องเป็นการอ้างสิทธิหรืออำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนนั้น และจะต้อง มีการแสดงออก ซึ่งอำนาจอธิปไตยในดินแดนนั้น กล่าวคือ ต้องมีองค์ประกอบ 2 ประการ คือ มีการแสดงเจตนาครอบครองและมีการแสดงออกซึ่งอำนาจอธิปไตยในดินแดนที่ต้องการ จะครอบครองนั้น จากหลักการครอบครองอย่างมีประสิทธิภาพดังกล่าว เมื่อนำมาพิจารณา เปรียบเทียบกับ กรณีที่ราษฎรไทยได้ขึ้นไปทำกินบนพื้นที่เกาะดอนของลาวมาเป็นเวลานาน โดยที่ลาวไม่ได้แสดงท่าทีคัดค้านและไทยจะอ้างสิทธิในการครอบครองเกาะดอนดังกล่าว นั้น จะเห็นได้ว่าแม้ว่าการที่ราษฎรไทยได้ขึ้นไปทำกินบนพื้นที่เกาะดอนของลาวมาเป็นเวลานาน นั้นอาจเป็นการแสดงถึงเจตนาครอบครอง และการแสดงออกซึ่งอำนาจอธิปไตยในดินแดน ดังกล่าว แต่จะเห็นได้ว่ากรณีของไทยนี้ ไม่อาจเข้าได้กับหลักการครอบครองอย่างมี ประสิทธิภาพ เนื่องจากเกาะดอนดังกล่าวมิใช่เกาะดอนที่ไม่มีเจ้าของ หรือดินแดนที่เคยมี เจ้าของแต่ถูกทิ้งร้างไปแล้ว แต่ลาวเป็นผู้ครอบครองเกาะดอนดังกล่าว ตามสนธิสัญญา กล่าวคือ ตามหนังสือสัญญากรุงสยามกับกรุงฝรั่งเศส ลงวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ. 1893 ได้มี การกำหนดให้เกาะดอนทั้งหมดในแม่น้ำโขงเป็นของฝรั่งเศสและต่อมาตามอนุสัญญาระหว่าง สยามกับฝรั่งเศสลงวันที่ 25 สิงหาคม ค.ศ. 1926 ได้กำหนดให้เกาะดอนในแม่น้ำโขง 8 แห่ง เป็นของไทย ดังนั้นเกาะดอนทั้งหมดในแม่น้ำโขง ยกเว้นเกาะดอน 8 แห่งดังกล่าว จึงเป็นของฝรั่งเศสทั้งสิ้น ซึ่งต่อมาเมื่อลาวได้รับเอกราชจากฝรั่งเศส ลาวก็ได้สืบสิทธิ สนธิสัญญาดังกล่าวมาจากฝรั่งเศสด้วยทำให้เกาะดอนทั้งหมดในแม่น้ำโขง ยกเว้นเกาะดอน 8 แห่ง ที่ระบุให้เป็นของไทยจึงอยู่ในความครอบครองของลาว ตามสนธิสัญญาที่ไทยกับ ฝรั่งเศสได้ทำไว้ ดังนั้นไทยในฐานะคู่ภาคีของสนธิสัญญาจึงต้องยอมรับว่าเกาะดอนเหล่านั้น เป็นของลาวตามสนธิสัญญาดังกล่าว อันเป็นไปตามหลักที่ว่าสัญญาต้องได้รับความเคารพและ ถือปฏิบัติจากผู้ทำสัญญา (pacta sunt servanda)

อย่างไรก็ตาม ยังมีหลักกฎหมายระหว่างประเทศอีกหลักหนึ่ง ที่ควรนำมาพิจารณา คือ การได้มาซึ่งดินแดนด้วยการครอบครองปรปักษ์ (acquisitive prescription) ซึ่งการครอบครองปรปักษ์นี้ มีกำหนดอยู่ในกฎหมายแพ่งภายในของรัฐ ซึ่งมีรากฐานมาจากกฎหมายโรมัน ทั้งนี้ได้มีการวางเงื่อนไขในการครอบครองปรปักษ์ไว้ 2 ประการ คือ ต้องเป็นการครอบครองอย่างต่อเนื่อง และเป็นการครอบครองโดยเปิดเผย และมีเจตนาเป็นเจ้าของ ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่คล้ายคลึงกับการครอบครองอย่างมีประสิทธิภาพ แต่การครอบครองปรปักษ์ มีส่วนแตกต่างจากการครอบครองอย่างมีประสิทธิภาพ คือ การครอบครองปรปักษ์ จะเป็นการครอบครองดินแดนที่มีเจ้าของอยู่แล้ว ซึ่งตามหลักการนี้เมื่อนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับ กรณีที่ราษฎรไทยได้ขึ้นไปทำกินบนพื้นที่เกาะดอนของลาวมาเป็นเวลานาน โดยที่ลาวไม่ได้แสดงท่าทีคัดค้านนั้น จะเห็นได้ว่าตามกรณีของไทยนี้อาจมีส่วนที่เข้าได้กับองค์ประกอบของหลักการครอบครองปรปักษ์ กล่าวคือ การที่ราษฎรไทยได้ขึ้นไปทำกินบนพื้นที่เกาะดอนของลาวนั้น อาจเป็นการแสดงถึงการครอบครองอย่างต่อเนื่อง และเป็นการครอบครองโดยเปิดเผย และมีเจตนาเป็นเจ้าของ นอกจากนี้พื้นที่เกาะดอนดังกล่าวก็เป็นดินแดนของลาวอันถือได้ว่าเป็นดินแดนที่มีเจ้าของอยู่แล้ว ดังนั้น หากพิจารณาถึงสิ่งเหล่านี้แล้ว จึงทำให้ที่น่าพิจารณาได้ว่าไทยน่าจะอ้างสิทธิการครอบครองเกาะดอนของลาวดังกล่าวได้ตามหลักการครอบครองปรปักษ์ดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ลาวมิได้แสดงท่าทีคัดค้าน ต่อกรณีที่ราษฎรไทยได้ขึ้นไปทำกินบนเกาะดอนดังกล่าว น่าจะมีส่วนช่วยสนับสนุนให้ไทยสามารถอ้างสิทธิการครอบครองเกาะดอนดังกล่าวได้ด้วย ทั้งนี้เป็นไปตามหลักกฎหมายปิดปาก (Estoppel) ที่ว่า "ผู้เจือปนอยู่ย่อมถือว่ายินยอม ถ้าเขามีหน้าที่ที่จะพูด และสามารถจะพูดได้" กล่าวคือ ราษฎรไทยได้ขึ้นไปทำกินบนเกาะดอนของลาวมาเป็นเวลานานแล้ว แต่ไม่ปรากฏว่าลาวได้มีการคัดค้านต่อกรณีดังกล่าวทั้งนี้ ลาวสามารถที่จะทำการคัดค้านได้จึงอาจเป็นไปได้ที่ลาวจะอ้างถึงการที่ลาวไม่ได้ทำการคัดค้านดังกล่าวขึ้นเป็นข้อสนับสนุนให้ไทยสามารถอ้างสิทธิการครอบครองเกาะดอนได้อย่างมีน้ำหนักมากขึ้น โดยอ้างตามหลักกฎหมายปิดปากดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า การที่ลาวได้ครอบครองเกาะดอนเหล่านั้นนั้น เป็นไปตามสนธิสัญญาที่ไทยกับฝรั่งเศสได้ทำกัน

ไว้ในอดีต ดังนั้นหากจะพิจารณาตามหลักที่ว่าสัญญาต้องได้รับความเคารพ และถือปฏิบัติจาก ผู้ทำสัญญา (pacta sunt servanda) แล้ว ไทยในฐานะคู่ภาคีของสนธิสัญญาจึงควรที่จะ ต้องยอมรับว่าเกาะดอนดังกล่าวเป็นของลาวตามสนธิสัญญา ส่งผลให้การที่ไทยจะอ้างสิทธิ ในเกาะดอนของลาวตามหลักการครอบครองปรปักษ์ จึงอาจจะเป็นการไม่สอดคล้องกับหลัก pacta sunt servanda ดังกล่าว ซึ่งในกรณีนี้เป็นเรื่องที่น่าสนใจและควรที่จะได้มีการ นำไปพิจารณาต่อไป

โดยสรุปแล้ว กรณีที่ราชทูตไทยได้ขึ้นไปทำกินบนเกาะดอนของลาวมาเป็น เวลานานแล้ว โดยที่ลาวมิได้แสดงท่าทีคัดค้านแต่อย่างใดนั้น หากจะพิจารณาตามหลักการ ครอบครองอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ไทยมีอาจที่จะอ้างกรรมสิทธิบนเกาะดอนเหล่านั้นได้ แต่หากจะพิจารณาตามหลักการครอบครองปรปักษ์แล้ว จะเห็นได้ว่ากรณีของไทยนี้น่าจะ สอดคล้องกับหลักการครอบครองปรปักษ์ ซึ่งน่าจะทำให้ไทยสามารถอ้างกรรมสิทธิบนพื้นที่ เกาะดอนดังกล่าวของลาวได้ แต่อย่างไรก็ตามจากกรณีที่ไทยกับฝรั่งเศสได้ทำสนธิสัญญากำหนดให้เกาะดอนดังกล่าวเป็นของฝรั่งเศส ซึ่งต่อมอลาวได้ครอบครองเกาะดอนดังกล่าว จากการสืบสิทธิจากฝรั่งเศส ทำให้ไทยในฐานะคู่ภาคีของสนธิสัญญาจึงต้องยอมรับว่าเกาะ ดอนเหล่านั้นเป็นของลาวตามสนธิสัญญาอันเป็นไปตามหลัก สัญญาต้องได้รับความเคารพ และถือปฏิบัติจากผู้ทำสัญญา (pacta sunt servanda) ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่น่าพิจารณา ว่าการ ที่สนธิสัญญากำหนดให้เกาะดอนเป็นของลาวอย่างแน่นนอนั้น ไทยจะสามารถอ้าง กรรมสิทธิบนพื้นที่เกาะดอนดังกล่าว ตามหลักการครอบครองปรปักษ์ได้หรือไม่ เพียงใด ซึ่งในกรณีนี้เป็นเรื่องที่เหมาะสมจะนำไปพิจารณาต่อไป

1.4 แนวโน้มของผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากการกำหนดเส้นเขตแดน

ไทย - ลาว ของแม่น้ำโขงไม่สอดคล้องกับหลักปฏิบัติสากล

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า การกำหนดเส้นเขตแดนไทย - ลาว ทางด้าน

แม่น้ำโขง ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักปฏิบัติสากล ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อไทยหลายประการ คือ ผลกระทบในแง่ที่ไทยต้องสูญเสียพื้นที่บางแห่งอันควรได้ครอบครอง ผลกระทบจากกรณีที่ ไทยละเมิดน่านน้ำลาว และผลกระทบต่อภารกิจเอาอำนาจอธิปไตยของไทยเหนือเกาะดอน ในแม่น้ำโขง ซึ่งผลกระทบเหล่านี้บางครั้งก็ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายมากนัก แต่บางครั้ง ผลกระทบดังกล่าวก็นำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างไทยกับลาว จนกระทั่งเกิดเป็นกรณีพิพาท ดังเช่น กรณีพิพาทลาวโจมตีเรือ นปช.

ผลกระทบที่เกิดขึ้นเหล่านี้ ไทยเองทราบดีว่าเกิดขึ้นจากการกำหนดเส้นเขตแดน ไทย-ลาวทางแม่น้ำโขง ไม่สอดคล้องกับหลักปฏิบัติสากล ซึ่งไทยได้พยายามที่จะดำเนินการ ขอแก้ไขสนธิสัญญาดังกล่าวมาโดยตลอดตามลำดับคือ^{๒๐}

1. เมื่อปี ค.ศ. 1939 ซึ่งไทยกับฝรั่งเศสได้ทำสัญญาไม่รุกรานกันรัฐบาลไทย ได้เสนอต่อรัฐบาลฝรั่งเศสให้ปรับปรุงเส้นเขตแดนทางแม่น้ำโขงให้เป็นไปตามหลักกฎหมาย ระหว่างประเทศ แต่ไม่เป็นที่ตกลงกัน

2. เมื่อปี ค.ศ. 1941 ซึ่งไทยกับฝรั่งเศสได้ทำสนธิสัญญาสันติภาพกันและได้มีการกำหนดเส้นเขตแดนทางแม่น้ำโขง ให้เป็นไปตามเส้นกลางร่องน้ำเดินเรือที่สำคัญ แต่ ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ไทยกับฝรั่งเศสได้ทำความตกลงให้ยกเลิกสนธิสัญญาสันติภาพ ปี ค.ศ. 1941 และให้เส้นเขตแดนตามแม่น้ำโขงกลับไปเป็นตามเดิม

^{๒๐} สมบูรณ์ เสงี่ยมบุตร, "ปัญหาเขตแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน," จิตวิทยา ความมั่นคง, หน้า 284 - 285.

3. เมื่อปี ค.ศ. 1946 คณะกรรมการประนอม ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามความตกลงระหว่างไทย - ฝรั่งเศสได้เสนอแนะว่าควรเปลี่ยนแปลงแก้ไขเส้นเขตแดนในแม่น้ำโขงให้เป็นไปตามร่องน้ำเดินเรือที่สำคัญ แต่รัฐบาลไทยได้ปฏิเสธไม่ยอมรับข้อเสนอนี้ดังกล่าว เนื่องจากรัฐบาลไทยมีนโยบายที่จะเอาดินแดนที่เสียไปให้ฝรั่งเศสคืนมาหากยอมรับข้อเสนอดังกล่าวอาจทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเจรจาเรื่องดินแดนกับฝรั่งเศสในภายหลัง

4. เมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1955 ได้มีการเจรจาทำความตกลงทางศุลกากรระหว่างไทยกับลาว ซึ่งคณะผู้แทนไทยเห็นสมควรให้มีการปรับปรุงเส้นเขตแดนไทย - ลาว และคณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน ค.ศ. 1955 ให้กระทรวงการต่างประเทศพิจารณาเสนอความเห็นในเรื่องนี้ ซึ่งต่อมากระทรวงการต่างประเทศได้เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี ให้เจรจากับลาวเพื่อปรับปรุงเส้นเขตแดน แต่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1956 ให้รอการเจรจาไว้ก่อนเนื่องจากเห็นว่ายังไม่เหมาะสม

5. เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1970 คณะกรรมการพิจารณาแนวพรมแดนในแผนที่ไทย - ลาว ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งขึ้น ได้ประชุมกันและมีมติให้เจรจากับลาวเรื่องเส้นเขตแดนในแม่น้ำโขงแต่ต่อมาในการประชุมคณะกรรมการครั้งที่ 3 เมื่อเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1971 คณะผู้แทนลาวได้แจ้งให้ทราบว่า สถานการณ์ในลาวยังคงอยู่ในภาวะคับขันและยุ่งยาก จึงไม่สะดวกที่จะดำเนินการพิจารณาเรื่องนี้ เห็นควรพิจารณาปัญหานี้ในโอกาสที่สถานการณ์ดีขึ้นแล้ว

ต่อมา ได้มีการเจรจากันเกี่ยวกับเรื่องแม่น้ำโขงระหว่าง พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรี กับนายไกสร พรหมวิหาร ผู้นำลาวโดยได้มีข้อตกลงให้แม่น้ำโขงเป็น "แม่น้ำแห่งสันติภาพ มิตรภาพ และใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างแท้จริง....." เมื่อวันที่ 25 มีนาคม ค.ศ. 1978 และได้มีการออกแถลงการณ์ร่วมไทย - ลาว เมื่อวันที่ 6 มกราคม ค.ศ. 1979 ซึ่งได้กำหนดไว้ว่า "ในกรณีที่จำเป็นต้องผ่านเข้าไปในเขตของ

อีกฝ่ายหนึ่งเพื่อใช้ประโยชน์ทางคมนาคมในลำแม่น้ำโขงด้วยพาหนะที่ไม่มีอันตรายให้ทั้งสองฝ่ายยึดถือการผ่อนสั้นผ่อนยาวให้แก่กัน และการรักษาไมตรีจิตมิตรภาพซึ่งกันและกันเป็นหลัก” แต่จะเห็นได้ว่าข้อตกลงและแถลงการณ์ร่วมดังกล่าวเป็นเพียงการผ่อนผันของลาวในการใช้แม่น้ำโขง เพื่อประโยชน์ในการคมนาคมเท่านั้น มิได้เป็นการเปลี่ยนแปลงเส้นเขตแดนแต่อย่างใด²¹

จะเห็นได้ว่า กรณีการกำหนดเส้นเขตแดนไทย - ลาว ทางแม่น้ำโขงนั้น ไทยมีความรู้สึกว่าเป็นธรรม และเสียเปรียบมาโดยตลอด เนื่องจากไม่สอดคล้องกับหลักปฏิบัติสากล ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อไทยหลายด้าน แม้ว่าไทยจะได้พยายามที่จะขอแก้ไขปรับปรุงเส้นเขตแดนให้เป็นไปตามหลักปฏิบัติสากล ซึ่งจะก่อให้เกิดความเป็นธรรม และเกิดประโยชน์ต่อไทย แต่จนถึงปัจจุบันก็ยังไม่ได้มีการแก้ไขปรับปรุงเส้นเขตแดนไทย - ลาวทางแม่น้ำโขง ให้สอดคล้องกับหลักปฏิบัติสากล ตามความต้องการของไทย ดังนั้นจึงอาจพิจารณาได้ว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกรณีดังกล่าวก็จะยังคงปรากฏอยู่ต่อไปการรุกรานน้ำลาวและการขึ้นไปทำกินบนเกาะคอนในเขตลาวของราชอาณาจักรไทยก็ยังคงมีอยู่ซึ่งอาจจะสร้างปัญหาความขัดแย้งระหว่างไทยกับลาวได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาวอยู่ในช่วงที่ไม่ดีนักก็อาจส่งผลให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในลักษณะรุนแรงจากกรณีดังกล่าวได้ ดังเช่น กรณีพิพาทลาวโจมตีเรือ นปช. ของไทย อย่างไรก็ตามจากสถานการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาวในปัจจุบัน ซึ่งอยู่ในสภาพค่อนข้างดีเชื่อว่าปัญหาความขัดแย้งจากกรณีดังกล่าวไม่น่าจะเกิดขึ้นได้ หรือแม้จะเกิดขึ้นก็คงอยู่ในสภาพที่ไม่

²¹ สัมพงศ์ ชูมาก, รายงานผลการวิจัยทบทวนวิจัยรัชดาภิเษกสมโภชเรื่องนโยบายของไทยต่อปัญหาพรมแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน, หน้า 71 - 72.

รุนแรงนัก ซึ่งไทยควรที่จะได้พยายามหาทางเจรจากับลาว เพื่อแก้ไขปรับปรุงเส้นเขตแดนต่อไป

2. ผลกระทบต่อประเทศไทยอันเนื่องมาจากปัญหาเส้นเขตแดนไทย - ลาว ในส่วนที่เป็นภูเขา

2.1 ผลกระทบต่อประเทศไทยอันเนื่องมาจากแผนที่ซึ่งใช้ประกอบสนธิสัญญา

ต่างฉบับกัน : กรณีตัวอย่างศึกษาข้อพิพาทสามหมู่บ้าน จ.อุตรดิตถ์

2.1.1 ผลกระทบต่อข้อกำหนดอาณาเขตบริเวณสามหมู่บ้าน จ.อุตรดิตถ์

จากการที่ไทยและลาวต่างยึดถือแผนที่ซึ่งใช้ประกอบสนธิสัญญาต่างฉบับกัน และมีรายละเอียดแสดงเส้นเขตแดนไทย - ลาว บริเวณสามหมู่บ้าน จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่แตกต่างกัน ดังที่ได้อธิบายมาแล้วในบทก่อน ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อข้อกำหนดอาณาเขตบริเวณสามหมู่บ้าน กล่าวคือ เส้นเขตแดนตามแผนที่มาตราส่วน 1 : 200,000 พิมพ์โดยคณะกรรมการปักปันเขตแดนไทย - ฝรั่งเศสซึ่งลาวอ้าง ได้แสดงเส้นเขตแดนไทย - ลาว กำหนดให้บ้านใหม่อยู่ห่างจากเส้นเขตแดนเข้าไปในเขตลาว 8 กิโลเมตร ส่วนไทยได้อ้างแผนชุด L 7017 มาตราส่วน 1 : 50,000 จัดทำโดย กรมแผนที่ทหารบกของไทยเมื่อปี ค.ศ. 1978 ได้แสดงเส้นเขตแดนไทย - ลาว ลากผ่านกลางบ้านใหม่ ส่วนบ้านกลางและบ้านสว่าง อยู่ในเขตไทย ซึ่งจากการแสดงเส้นเขตแดนที่มีรายละเอียดแตกต่างกันได้ส่งผลกระทบต่อข้อกำหนดอาณาเขตของสามหมู่บ้านดังกล่าว คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 19 ตารางกิโลเมตร และไทยกับลาวต่างก็ได้อ้างกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ดังกล่าวจนกระทั่งได้เกิดเป็นกรณีพิพาท และได้มีการใช้กำลังทหารเข้าต่อสู้กัน จนกระทั่งได้มีการนำเรื่องเข้าเสนอต่อสหประชาชาติจึงจะได้ข้อยุติต่อไป

2.1.2 ผลกระทบต่อขอบเขตการใช้อำนาจอธิปไตยเหนือดินแดน

สามหมูบ้าน จังหวัดอุตรดิตถ์

จากการที่ไทยและลาวต่างอ้างแผนที่ต่างฉบับกัน และส่งผลกระทบต่อ การกำหนดอาณาเขตบริเวณสามหมูบ้าน จังหวัดอุตรดิตถ์แล้ว ได้ส่งผลกระทบต่อขอบเขตการใช้ อำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนสามหมูบ้านดังกล่าวด้วยทั้งนี้ไทยได้ยืนยันว่าบ้านใหม่ บ้านกลาง และบ้านสว่าง เป็นหมู่บ้านที่ขึ้นอยู่กับกิ่งอำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์ มีพื้นที่ทั้งหมด ประมาณ 19 ตารางกิโลเมตร มีราษฎรอาศัยอยู่ประมาณ 450 ครอบครัว จำนวนประมาณ 1,010 คน²² ซึ่งเป็นชาวลาวจำนวนหนึ่งโดยในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวแต่เดิมนั้นไม่ปรากฏมี เจ้าหน้าที่จากทางการไทยเข้าไปดูแล หรือประจำการอยู่ ในขณะที่ลาวอ้างว่าสามหมูบ้าน ดังกล่าวขึ้นอยู่กับตาแสงบ้านใหม่ เมืองปากลาย แขวงไซยบุรี ทั้งนี้มีกองกำลังท้องถิ่น หรือทหารของขบวนการปลดปล่อยลาวเข้าไปประจำอยู่²³

เมื่อพิจารณาแล้ว จะเห็นได้ว่าทั้งฝ่ายไทย และฝ่ายลาวต่างได้อ้างถึง กรรมสิทธิ์ในดินแดนสามหมูบ้าน อันส่งผลกระทบต่อให้เกิดความไม่แน่นอน ต่อขอบเขตการใช้ อำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนดังกล่าว เนื่องจากไม่สามารถทราบได้อย่างแน่ชัด ว่าพื้นที่ ดังกล่าวอยู่ในเขตไทยหรือเขตลาว ซึ่งเป็นผลมารากรายละเอียดเกี่ยวกับเส้นเขตแดนตาม แผนที่ที่ไทยและลาวต่างได้อ้าง อย่างไรก็ตามผลกระทบในกรณีนี้มิได้ก่อให้เกิดปัญหามากนัก

²² Arthur J. Dommen, "Laos in 1984; The Year of the Thai Border," Asian Survey 25 (January 1985) : 114.

²³ Ibid., footnote 17, p. 115.

จนกระทั่งไทยได้ดำเนินการก่อสร้างทางผ่านไปยังพื้นที่ดังกล่าวและได้ถูกทหารลาวโจมตีซึ่ง
ในที่สุด ได้เกิดเป็นกรณีพิพาทสามหมู่บ้านขึ้น

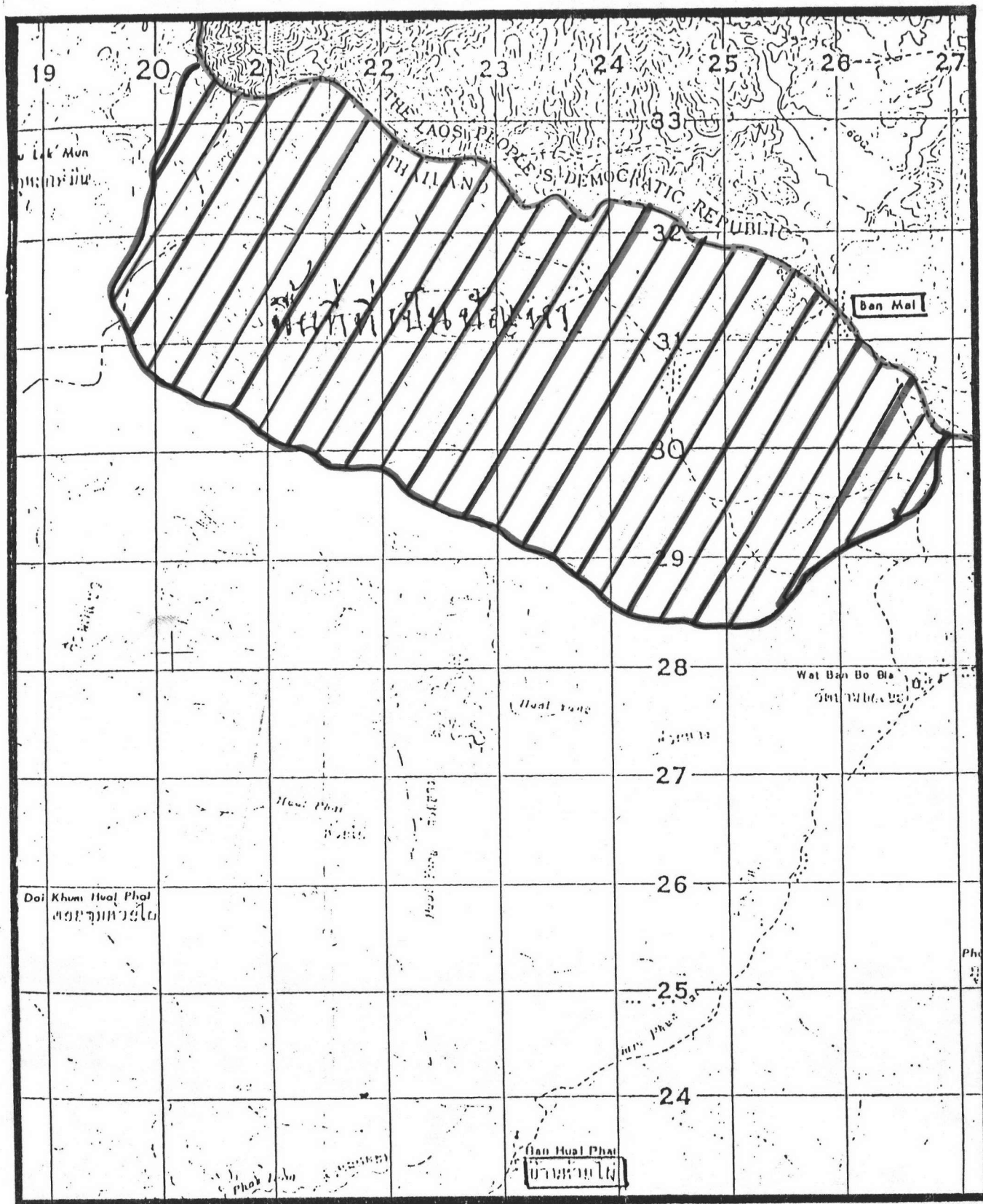
2.1.3 การเกิดกรณีพิพาทสามหมู่บ้าน จังหวัดอุตรดิตถ์

กรณีพิพาทสามหมู่บ้าน จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้เริ่มเกิดขึ้นเมื่อหน่วยสร้างทาง
ของกรมทางหลวง จังหวัดน่าน ได้ทำการสำรวจพื้นที่ เพื่อก่อสร้างเส้นทางสายบ้านสาดี
จังหวัดน่าน ถึงบ้านบ่อเบี้ย กิ่งอำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นระยะทางประมาณ
37 กิโลเมตร โดยจะต้องผ่านหมู่บ้านสามแห่งคือ บ้านใหม่ บ้านกลาง และบ้านสว่าง ซึ่ง
ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าไทยถือว่าหมู่บ้านทั้งสามอยู่ในเขตไทย เป็นหมู่บ้านในเขตกิ่งอำเภอ
บ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์ แต่ลาวอ้างว่าหมู่บ้านทั้งสามอยู่ในเขตลาว ขึ้นกับตาแสงบ้านใหม่
เมืองปากลาย แขวงไซยบุรี^{๔๔} (แผนที่แสดงพื้นที่ที่มีปัญหาตามแผนที่หมายเลข 13)

ต่อมาประมาณกลางเดือนเมษายน ค.ศ. 1984 ทหารลาวได้บุกรุกเข้ามา
ที่บริเวณบ้านบ่อเบี้ย และใช้อาวุธยิงตำรวจตระเวนชายแดน ทำให้ทรัพย์สิน และสถานที่
ราชการเสียหาย จากนั้นในวันที่ 24 และ 26 พฤษภาคม ค.ศ. 1984 ทหารลาวได้ล้อม
โจมตีชุดลาดตระเวนอาสาสมัครทหารพราน ที่บริเวณบ้านบ่อเบี้ยอีก ทำให้ฝ่ายไทยได้รับ
บาดเจ็บ 5 คนฝ่ายไทยจึงได้ส่งทหารไปให้ความคุ้มครองแก่เจ้าหน้าที่ชุดสร้างทางของไทยใน

^{๔๔} วัชร ร่วมทรงษ์พัฒนา, "ปัญหาข้อขัดแย้งไทย - ลาว ในช่วงปี พ.ศ. 2518
ถึงปัจจุบัน," (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), หน้า 80.

แผนที่ระวาง บ.บ่อเบี้ย

มาตราส่วน 1 : 50,000 ระวาง 5245 IT บ.บ่อเบี้ย สำนักชุด L 7017 พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2521
 เป็นแผนที่ที่ไทยใช้ในปัจจุบัน

เขตสามหมูบ้านและได้ปะทะกับทหารลาวที่ยึดครองสามหมูบ้านอยู่ ต่อมารัฐบาลไทยจึงได้ส่งกำลังทหารและตำรวจตระเวนชายแดนบุกเข้ายึดสามหมูบ้าน และผลักดันทหารลาวออกจากสามหมูบ้านได้ในวันที่ 7 มิถุนายน ค.ศ. 1984^{๒๕}

จากกรณีดังกล่าวไทยได้อ้างถึงการปฏิบัติการทหารว่าเพื่อคุ้มครองคนงานไทยที่ถูกกวาดต้อนจากกองกำลังของลาวในเขตแดนไทย ในขณะที่ฝ่ายลาวได้ยื่นหนังสือขังจำและแถลงข่าวว่า การที่ทหารไทยบุกเข้ายึดสามหมูบ้านดังกล่าว เป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง เพราะทั้งสามหมูบ้านเป็นของลาว พร้อมทั้งขอเรียกร้องให้ไทยถอนทหารออกไปโดยไม่มีเงื่อนไข และให้ไทยชดใช้ค่าเสียหายรวมทั้งส่งคืนประชาชนลาวให้แก่รัฐบาลลาว^{๒๖}

ต่อมารัฐบาลไทยและลาว ได้มีการประชุมเกี่ยวกับกรณีปัญหาข้อพิพาทสามหมูบ้านหลายครั้งแต่ก็ไม่สามารถที่จะหาข้อยุติได้ โดยฝ่ายไทยได้มีการเสนอให้ส่งเจ้าหน้าที่เทคนิคของทั้งสองฝ่ายเดินทางเข้าไปสำรวจและพิสูจน์ข้อเท็จจริงในพื้นที่แต่ฝ่ายลาวไม่ยอม โดยอ้างว่าพื้นที่สามหมูบ้านอยู่ในเขตลาวและอินทราทที่จะให้ไทยถอนทหารออกไปจากบริเวณสามหมูบ้านก่อน อย่างไรก็ตามเมื่อลาวปฏิเสธที่จะส่งคณะเจ้าหน้าที่เทคนิคเดินทางไปร่วม

^{๒๕} สมพงษ์ ชูมาก, รายงานผลการวิจัยทฤษฎีวิจัยรัชดาภิเษกสมโภชเรื่องนโยบายของไทยต่อปัญหาพรมแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน, หน้า 7 - 12.

^{๒๖} คมสัน เศวตมาลย์, "การแก้ไขข้อพิพาทโดยสันติวิธี : ศึกษาเฉพาะกรณีพิพาทชายแดนไทย - ลาว กรณีสามหมูบ้าน", (สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531), หน้า 78 - 80.

พิสุจน์ไทยจึงได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปพิสุจน์เพียงฝ่ายเดียวแต่ก็ไม่สามารถที่จะกระทำได้อีกเนื่องจากไม่ได้รับความร่วมมือจากทางฝ่ายลาว^{๒๗}

ในช่วงเวลาที่ไทยและลาวได้เกิดกรณีพิพาทดังกล่าวขึ้น ปรากฏว่าผู้แทนถาวร เวียดนามก็ได้ทำหนังสือถึงเลขาธิการสหประชาชาติ เพื่อชี้แจงถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและประท้วงรัฐบาลไทย พร้อมทั้งได้เรียกร้องให้ไทยถอนทหารออกจากบริเวณสามหมูบ้าน เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน ค.ศ. 1984 และต่อมาเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน ค.ศ. 1984 ผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติก็ได้ยื่นหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงตอบโต้ข้อกล่าวหา และแสดงท่าทีของไทยต่อเหตุการณ์ดังกล่าว^{๒๘}

เป็นที่น่าสังเกตว่าในช่วงที่เวียดนามและลาว นำเรื่องดังกล่าวเข้าชี้แจงต่อสหประชาชาตินั้นเป็นช่วงที่ไทยกำลังสมัครเข้าแข่งขันชิงตำแหน่งสมาชิกประเภทไม่ถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงที่ว่างลง ซึ่งมีมองโกเลีย เป็นประเทศคู่แข่ง ดังนั้นในช่วงเวลาดังกล่าว จึงจำเป็นที่ไทยจะต้องพยายามทำให้ต่างชาติ มีความเข้าใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยได้เชิญผู้แทนทางการทูตจากสถานเอกอัครราชทูตของประเทศต่าง ๆ ที่ประจำอยู่ในไทย มารับทราบข้อเท็จจริง และท่าทีของไทยต่อเหตุการณ์ดังกล่าว ในขณะที่ลาวก็ได้เคลื่อนไหว

^{๒๗} Sarasin Virapol, "Reflections on Thai - Lao Relations," Asian survey (December 1985) : 1269.

^{๒๘} คมสัน เสวตมาลย์, "การแก้ไขข้อพิพาทโดยสันติวิธี : ศึกษาเฉพาะกรณีพิพาทชายแดนไทย - ลาว กรณีสามหมูบ้าน," (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531), หน้า 81.

ตอบโต้โดยเรียกเลขานุการฝ่ายหนังสือพิมพ์ประจำสถานทูตต่าง ๆ มาฟังคำชี้แจงโดยกล่าวโจมตีไทยที่บุกเขตแดนลาวและยืนยันว่าจะไม่ยอมเจรจากับไทยจนกว่าจะมีการถอนกำลังออกไปจากสามหมูบ้านดังกล่าว²⁰

นอกจากนี้ลาวได้ยื่นเสนอเรื่องดังกล่าวต่อสหประชาชาติด้วย เมื่อวันที่ 4 กันยายน ค.ศ. 1984 ซึ่งหนังสือดังกล่าวเป็นบันทึกข้อเท็จจริงของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของลาว เกี่ยวกับกรณีสามหมูบ้าน ลงวันที่ 17 และ 26 สิงหาคม ค.ศ. 1984 โดยหนังสือดังกล่าวได้ชี้แจงถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมา และการปกครองเหนือดินแดนสามหมูบ้านของลาว รวมทั้งได้ชี้แจงเกี่ยวกับการกำหนดเส้นเขตแดนไทย - ลาวและแผนที่บริเวณดังกล่าว ซึ่งได้แสดงว่าดินแดนสามหมูบ้านอยู่ในเขตของลาว³⁰

ในที่สุดเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม ค.ศ. 1984 พลอากาศเอก สิทธิ เสวตศิลา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทย ได้แถลง ต่อที่ประชุมใหญ่สมัชชาสหประชาชาติที่กรุงนิวยอร์ก เกี่ยวกับกรณีดังกล่าวโดยไทยได้ประกาศถอนทหารออกจากบริเวณสามหมูบ้าน เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยสันติวิธี และเพื่อแสดงให้เห็นว่าไทยมิได้เป็นผู้บุกรุกแต่เป็นประเทศที่รักสันติ อย่างไรก็ตามลาวได้วิจารณ์ว่าไทยมิได้ถอนทหารออกไปแต่อย่างใดเพียงแต่ปรับเปลี่ยนเท่านั้น และการแถลงดังกล่าวจะเป็นการหาเสียงของไทย ในการลงสมัครแข่งขันชิงตำแหน่ง สมาชิกคณะมนตรีความมั่นคงของสหประชาชาติ

²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 82 - 83.

³⁰ Texts of LPDR ; MFA Memorandum and Declaration issued of 17 and 26 Aug. 1987.

ซึ่งต่อมาเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม ค.ศ. 1984 คณะมนตรีความมั่นคงได้เปิดประชุมพิจารณากรณีพิพาทสามหมู่บ้านขึ้นแต่ที่ประชุมก็ไม่มีข้อมติหรือแถลงการใด ๆ ออกมาจนกระทั่ง เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม ค.ศ. 1984 ไทยก็ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกไม่ถาวรของคณะมนตรีความมั่นคง ซึ่งจากนั้นมาไทยและลาวก็ยังมิได้มีการเจรจาปัญหาสามหมู่บ้านอีก

จากกรณีพิพาทสามหมู่บ้านดังกล่าว จะเห็นได้ว่า เป็นผลสืบเนื่องมาจาก ปัญหาเส้นเขตแดนไทย - ลาว โดยทั้งไทยและลาวต่างได้อ้างถึงกรรมสิทธิ์ของสามหมู่บ้านดังกล่าว ทั้งนี้ภายหลังจากที่ได้เกิดกรณีพิพาทและมีการใช้กำลังทหารต่อสู้กันแล้วทั้งไทยและลาวต่างก็ได้มีการดำเนินมาตรการตอบโต้กันทั้งทางด้านการทูต รวมทั้งการนำเรื่องเข้าพิจารณาในสหประชาชาติ ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่ไทยกำลังจะสมัครเข้าแข่งขันชิงตำแหน่งสมาชิกไม่ถาวร ของคณะมนตรีความมั่นคงของสหประชาชาติ จึงอาจพิจารณาได้ว่าการที่ลาวและเวียตนาม นำเรื่องดังกล่าวเข้าขึ้นแจ้งต่อสหประชาชาตินั้น อาจเป็นการพยายามทำลายภาพพจน์ของไทย เพื่อให้มองโกเลียซึ่งลงสมัครแข่งกับไทยจะได้มีโอกาสได้รับเลือกเข้าไปแทน อย่างไรก็ตามในที่สุดไทยก็ได้รับเลือกตั้งเข้าเป็นสมาชิกไม่ถาวรของคณะมนตรีความมั่นคง และหลังจากนั้นมาไทยกับลาว ก็มีได้มีการเจรจาเกี่ยวกับ ปัญหาสามหมู่บ้านอีก ดังนั้น ปัญหาสามหมู่บ้านจึงยังคงเป็นประเด็นข้อขัดแย้งที่ยังหาข้อยุติไม่ได้

2.1.4 แนวโน้มของผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากการที่แผนที่ซึ่งใช้

ประกอบสนธิสัญญาต่างฉบับกัน

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในคอนต้น การที่ไทยและลาว ต่างยึดถือแผนที่ซึ่งใช้ประกอบสนธิสัญญาต่างฉบับกัน กล่าวคือลาวได้ยึดถือแผนที่มาตราส่วน 1 : 200,000 นิมฟ์ โดยคณะกรรมการปักปันเขตแดน ในขณะที่ไทยได้ยึดถือแผนที่ชุด L 7017 มาตราส่วน 1 : 50,000 จัดทำโดยกรมแผนที่ทหารบกของไทยเมื่อปี ค.ศ. 1978 ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อข้อกำหนดอาณาเขตและขอบเขตการใช้อำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนสามหมู่บ้าน

จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งในที่สุดได้เกิดเป็นปัญหาขัดแย้งระหว่างไทยกับลาว และได้ขยายความรุนแรงขึ้นเป็นกรณีพิพาท จนกระทั่งได้ใช้กำลังทหารเข้าต่อสู้กัน พร้อมทั้งได้มีการนำเรื่องเสนอต่อสหประชาชาติด้วย

จากผลกระทบที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่าแผนที่ที่ไทยและลาวต่างได้อ้างนั้น มีความแตกต่างกันทางด้านรายละเอียด รวมไปถึงคุณค่าทางกฎหมายซึ่งแม้แต่รายละเอียดที่แตกต่างกันเล็กน้อยก็ก่อให้เกิดปัญหาต่อพื้นที่เพียง 19 ตารางกิโลเมตรดังเช่นสามหมูบ้าน จังหวัดอุตรดิตถ์ ก็สามารถที่จะนำมาซึ่งปัญหาความขัดแย้งอย่างรุนแรง และขยายตัวเป็นกรณีพิพาทระหว่างไทยกับลาวขึ้นมาได้ ดังนั้น แม้ว่าในขณะนี้จะยังไม่มีการพิจารณาถึงรายละเอียด ที่แตกต่างกันของแผนที่ฉบับต่าง ๆ ที่ใช้แสดงเส้นเขตแดนไทย - ลาวในบริเวณอื่น แต่เชื่อได้ว่าแผนที่ฉบับต่าง ๆ เหล่านี้น่าจะมีรายละเอียดที่แตกต่างกันอีกไม่มากนักน้อย อันอาจจะนำมาซึ่งปัญหาการอ้างกรรมสิทธิในพื้นที่บริเวณชายแดนไทย - ลาวได้อีก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้น เกี่ยวกับการอ้างกรรมสิทธิในลักษณะดังกล่าวขึ้น ก็เป็นที่แน่นอนว่าต่างฝ่ายต่างจะต้องอ้างแผนที่ที่มีรายละเอียดอันวอประโชนแก่ฝ่ายตนและหากไม่สามารถเจรจาตกลงกันได้ก็อาจทำให้เกิดเป็นกรณีพิพาทขึ้นได้อีก

2.2 ผลกระทบต่อประเทศไทยอันเนื่องมาจากการตีความสนธิสัญญาที่คลุมเครือและการยึดถือแผนที่ประกอบสนธิสัญญาต่างฉบับกัน ; กรณีตัวอย่างศึกษาข้อพิพาทบ้านร่มเกล้า จังหวัดพิษณุโลก

2.2.1 ผลกระทบต่อการกำหนดอาณาเขตบริเวณบ้านร่มเกล้า จังหวัด

พิษณุโลก

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า ลาวได้ตีความคำว่า "แม่น้ำเหือง" ว่าหมายถึง แม่น้ำเหืองป่าหมื่น และความคำว่า "ภูเขาเมือง" ว่าหมายถึง ภูสอยดาว ทำให้

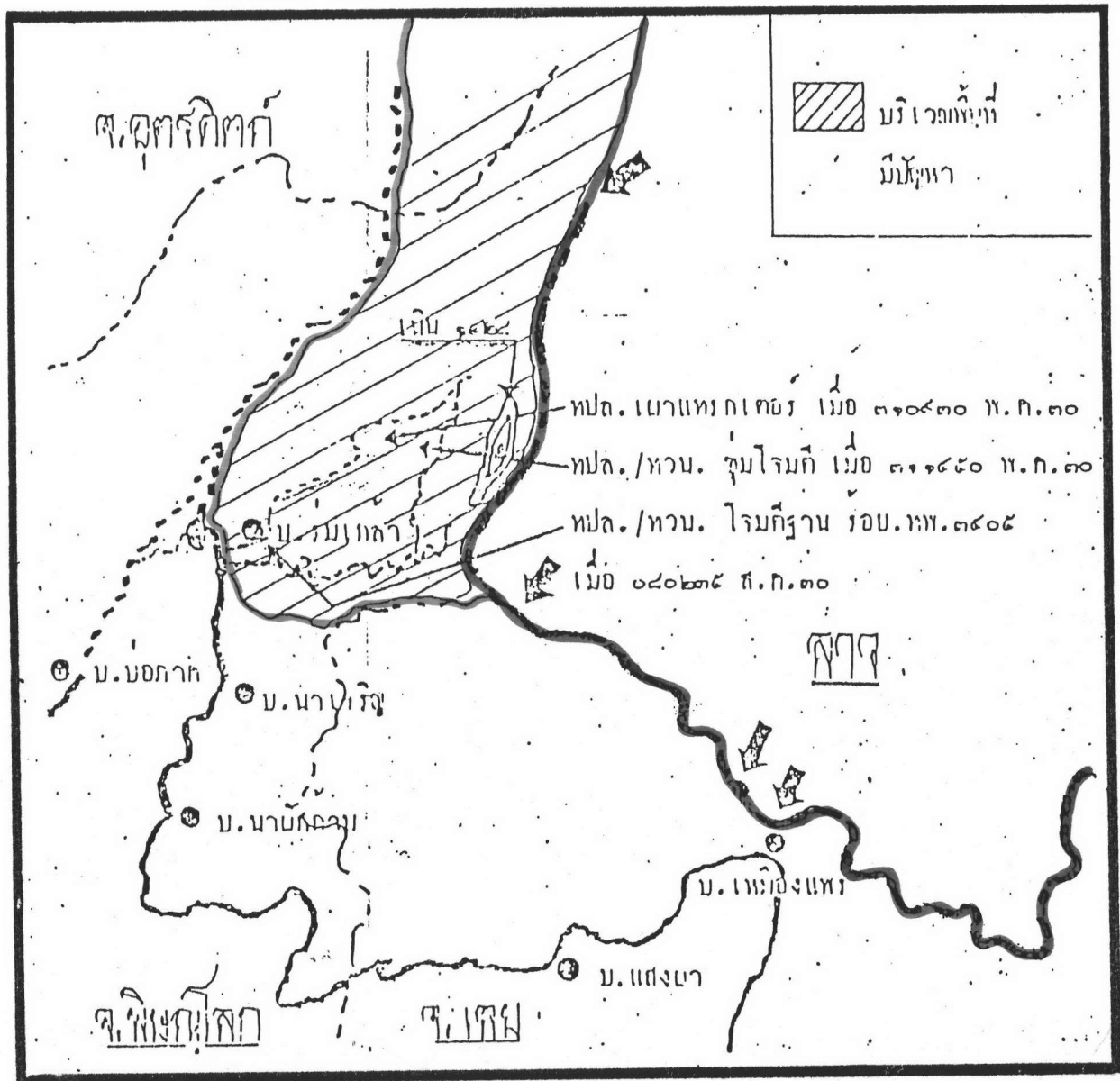
เส้นเขตแดนไทย - ลาวทางด้านนี้ เป็นไปตามแม่น้ำเหืองแล้วแยกไปตามแม่น้ำเหืองป่าหมื่น จนถึงภูสอยดาว ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของ แม่น้ำเหืองป่าหมื่น ในขณะที่ไทยได้ตีความคำว่า "แม่น้ำเหือง" ว่าหมายถึง แม่น้ำเหืองงา และตีความคำว่า "ภูเขามือง" ว่าหมายถึง ภูเมื่อง ทำให้เส้นเขตแดนไทย - ลาว ตามการตีความของไทย เป็นไปตามแม่น้ำเหืองแล้ว แยกไปตามแม่น้ำเหืองงา จนถึงภูเมื่องซึ่งเป็นต้นกำเนิดของแม่น้ำเหืองงา ซึ่งจากการ ตีความที่แตกต่างกันและการกำหนดเส้นเขตแดนไทย - ลาว ที่แตกต่างกันดังกล่าว รวมทั้ง การอ้างหลักฐานทางแผนที่ที่แตกต่างกัน ได้ส่งผลกระทบต่อข้อกำหนดอาณาเขตบริเวณบ้าน ร่มเกล้า จังหวัดพิษณุโลก คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 80 ตารางกิโลเมตร โดยลาวและไทยต่าง ก็ได้อ้างกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ดังกล่าวตามการตีความของตน จนกระทั่งได้เกิดเป็นกรณีพิพาท และได้ส่งกองกำลังทหารเข้าต่อสู้กันจึงจะได้ข้อยุติต่อไป (แผนที่แสดงพื้นที่ที่มีปัญหาตาม แผนที่หมายเลข 14)

2.2.2 ผลกระทบต่อขอบเขตการใช้อำนาจอธิปไตยเหนือดินแดน

บ้านร่มเกล้า จังหวัดพิษณุโลก

จากการที่ลาวและไทย ต่างได้ตีความคำว่า "แม่น้ำเหือง" และคำว่า "ภูเขามือง" ที่แตกต่างกัน ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อข้อกำหนดอาณาเขตบริเวณบ้านร่มเกล้า จังหวัดพิษณุโลกแล้ว ยังได้ส่งผลกระทบต่อขอบเขต การใช้อำนาจอธิปไตยเหนือดินแดน บ้านร่มเกล้า จังหวัดพิษณุโลกอีกด้วย กล่าวคือ ไทยได้อ้างว่าบ้านร่มเกล้าเป็นหมู่บ้านที่ กองทัพภาคที่ 3 จัดให้ราษฎรชาวเขารวมทั้งผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ และมวลชนที่เข้ามาอบ ดตัวเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยได้อาศัยอยู่ในรูปของหมู่บ้านป้องกันตนเองตามแนวชายแดน โดย ราษฎรที่อาศัยอยู่ประกอบด้วยประชากรชาวม้ง จำนวน 100 ครอบครัว 680 คน โดยที่ตั้ง ของหมู่บ้านอยู่ห่างจากเส้นเขตแดนไทย - ลาว เข้ามาในเขตไทยประมาณ 10 กิโลเมตร ทั้งนี้บ้านร่มเกล้าได้ขึ้นอยู่กับ อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก ในขณะที่ลาวอ้างว่าพื้นที่ บ้านร่มเกล้านี้อยู่ในเขตปกครองของตาแสงบ่อน้อย เมืองบ่อแดน แขวงไซสบุรี อันเป็น

แผนที่หมายเลข 14

ที่มา : สยามรัฐสัปดาหวิจารณ์, ปีที่ 34 ฉบับที่ 32 (20-30 มกราคม 2531) หน้า 7.

อำนาจอธิปไตยของลาว ซึ่งจากการตีความที่ต่างกัน และการอ้างกรรมสิทธิในพื้นที่ดังกล่าว ของลาวและไทยได้ส่งผลกระทบต่อขอบเขตการใช้อำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนบ้านร่มเกล้า จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งทั้งไทยและลาวต่างได้อ้างว่าตนได้ปกครองพื้นที่ดังกล่าว และราษฎรที่อาศัยอยู่ก็เป็นประชากรของตน จนในที่สุดก็ได้เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงจนราษฎรตัวเป็น ขี้อพิพาทและได้ใช้กำลังทหารเข้าต่อสู้กัน

2.2.3 การเกิดกรณีพิพาทบ้านร่มเกล้า จังหวัดพิษณุโลก

กรณีพิพาทบ้านร่มเกล้า จังหวัดพิษณุโลก ได้เริ่มขึ้นเมื่อกำลังติดอาวุธไม่ทราบฝ่ายประมาณ 30 คนได้บุกเข้าไปเผารถแทรกเตอร์ของบริษัททำไม้ที่กำลังทำไม้ในพื้นที่ เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม ค.ศ. 1987 หน่วยทหารพรานที่ดูแลพื้นที่อยู่ได้เกิดปะทะกับกองกำลังติดอาวุธดังกล่าว 2 ครั้ง ทำให้ฝ่ายไทยได้รับบาดเจ็บ 3 นาย ต่อมาในวันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ. 1987 ทหารลาวจำนวนหนึ่งได้รุกล้ำเขตแดนเข้ามาจับราษฎรไทยจากบ้านนาผักก้าม และบ้านเหล่าโทกหก อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย จำนวน 7 คน ซึ่งสามารถหลบหนีมาได้ 1 คน ถูกยิงเสียชีวิตขณะหลบหนี 1 คน และถูกนำไปคุมขังที่บ้านบ่อแตน แขวงไซยบุรี 5 คน โดยตั้งข้อหาว่ารุกล้ำเข้าไปตัดไม้และทำกินในเขตลาว พร้อมกันนั้นได้ดำเนินการระดับท้องถิ่นเพื่อที่จะให้ไทยยอมรับว่าดินแดนดังกล่าวเป็นของลาวแต่ฝ่ายไทย โดยนายอำเภอเมืองนาแห้ว ได้ยืนยันว่าเป็นเขตแดนของไทย³¹

ต่อมาเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม ค.ศ. 1987 ทหารลาวประมาณ 200 คนได้เข้าโจมตีหน่วยทหารพรานที่บ้านร่มเกล้าโดยมุ่งหวังจะยึดฐานบ้านร่มเกล้าให้ได้ จากนั้นกองทัพภาคที่ 3 จึงได้ส่งกำลังทหารพรานเข้าดำเนินการกวาดล้าง และได้ปะทะกับทหารลาวซึ่งได้เข้ามาตั้งฐานปฏิบัติการอยู่ตลอดแนวสันเนิน 1428 ซึ่งเป็นภูเขาในเขตไทย จากกรณีดังกล่าวไทยได้พยายามที่จะหลีกเลี่ยงการทำสงครามแต่ไม่เป็นผลสำเร็จ จึงได้จัดกำลังทหารเข้าดำเนินการต่อสู้เพื่อผลักดันทหารลาวออกจากพื้นที่ ตั้งแต่ต้นเดือนพฤศจิกายน

ค.ศ. 1987 จากนั้นจึงได้มีการปะทะกันมาโดยตลอด^{๓๒}

จากกรณีพิพาทดังกล่าวนอกจากการใช้กำลังทหารเข้าต่อสู้แล้วทั้งไทยและลาวต่างก็ได้ออกแถลงการณ์โต้ตอบกันโดยต่างฝ่ายต่างยืนยันในกรรมสิทธิ์ในดินแดนดังกล่าวพร้อมกันนั้นไทยก็ได้แจ้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อองค์การสหประชาชาติ อย่างไรก็ตาม แม้ทั้งสองฝ่ายต่างแสดงท่าทีที่พร้อมจะเจรจาดตกลงกัน แต่ในช่วงแรกก็ไม่สามารถจะมีการเจรจากันได้ ทั้งนี้เนื่องจากต่างฝ่ายต่างอ้างความถูกต้องของหลักฐานของตน และต่างมีความแข็งกร้าวในทางการทูต จนกระทั่งในที่สุดได้มีการเจรจากันระหว่างผู้นำทางทหาร โดยได้ตกลงกันที่จะยุติการสู้รบและจัดให้มีการเจรจากันขึ้นในระดับรัฐบาล

ต่อมา กระทรวงการต่างประเทศ ก็สามารถเปิดการเจรจากับลาวได้สองครั้ง ระหว่างวันที่ 3 - 4 มีนาคม ค.ศ. 1988 ที่กรุงเทพฯ และระหว่างวันที่ 17 - 18 มีนาคม ค.ศ. 1988 ที่กรุงเวียงจันทน์ แต่การเจรจาก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาค้ำกัดแย้งได้ เนื่องจากทั้งสองฝ่ายยังคงยืนยันในความถูกต้องของหลักฐานที่ตนอ้างและฝ่ายลาวไม่รับ

^{๓๑} สมพงษ์ ชูมาก, รายงานผลการวิจัยทุนวิจัยรัชดาภิเษกสมโภช เรื่องนโยบายของไทยต่อปัญหาพรมแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน, หน้า 35 - 36.

^{๓๒} วีริช ร่วมพงษ์พัฒนนะ, "ปัญหาข้อขัดแย้งไทย - ลาว ในช่วงปี พ.ศ. 2518 ถึงปัจจุบัน," (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), หน้า 120.

ข้อเสนอของไทยในการตั้งคณะกรรมการเขตแดนเฉพาะกิจไทย - ลาว^{๑๓} อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในช่วงหลังจะได้มีการตั้งคณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย - ลาวขึ้น และได้มีการออกสำรวจในพื้นที่แล้ว แต่ก็ยังไม่สามารถหาข้อยุติเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวได้

สรุปแล้วปัญหากรณีพิพาทบ้านร่มเกล้า จังหวัดพิษณุโลก ยังคงไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้ยุติลงได้โดยทั้งไทยและลาวก็ได้อ้างในกรรมสิทธิในพื้นที่ดังกล่าวตามหลักฐานของตนอื่นเนื่องมาจากการตีความสนธิสัญญาที่ต่างฉบับกัน รวมทั้งการยึดถือแผนที่ต่างฉบับกันด้วย แม้ว่าในช่วงต่อมาไทยและลาวสามารถที่จะเจรจาทกลงกันได้ในระดับหนึ่งมีการจัดตั้งคณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย - ลาว ขึ้นมา แต่ในปัจจุบันการดำเนินงานดังกล่าวยังไม่มีผลสืบหน้าเท่าที่ควร

2.2.4 แนวโน้มของผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจากกรณีการตีความ

สนธิสัญญาที่คลุมเครือ

จากการตีความสนธิสัญญาที่คลุมเครือแตกต่างกัน ของลาวและไทยในกรณีพิพาทบ้านร่มเกล้า จังหวัดพิษณุโลก ได้นำมาซึ่งความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง จนเกิดเป็นข้อพิพาทและได้ใช้กำลังทหารเข้าต่อสู้กันในลักษณะรุนแรง ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการตีความสนธิสัญญากำหนดเส้นเขตแดนเป็นเรื่องที่สำคัญเพราะสามารถจะนำมาซึ่งปัญหาความขัดแย้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีนี้ซึ่งไทยกับลาวแม้ว่าในอดีตจะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันแต่ในปัจจุบันลาวได้เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบสังคมนิยมซึ่งมีอุดมการณ์ซึ่งขัดแย้งกับไทย ดังนั้น

^{๑๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า 147.

หากในช่วงเวลาต่อไปไทยและลาวได้เกิดมีปัญหาคความขัดแย้ง เกี่ยวกับเรื่องเส้นเขตแดน อันเนื่องมาจากการตีความสนธิสัญญากำหนดเส้นเขตแดนที่มีอยู่ ก็อาจจะนำมาซึ่งกรณีพิพาท ได้อีก ทั้งขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาวในช่วงเวลานั้น ๆ

3. ผลกระทบต่อประเทศไทยอันเนื่องมาจากการปักปันเส้นเขตแดนไม่เรียบร้อยสมบูรณ์

จากการที่ไทยและฝรั่งเศส ได้ทำสนธิสัญญากำหนดเส้นเขตแดนไทย - ลาวขึ้น ซึ่งนอกจากตัวสนธิสัญญาเองจะเป็นสาเหตุนำมาซึ่งปัญหาเกี่ยวกับเส้นเขตแดนและผลกระทบ ทางด้านต่าง ๆ แล้ว การดำเนินการปักปันเส้นเขตแดนตามสนธิสัญญา ซึ่งได้กระทำ ไม่เรียบร้อยสมบูรณ์ ก็เป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับเส้นเขตแดนไทย - ลาว ด้วยเช่นกัน ดังที่ได้อธิบายแล้วในบทก่อน ทั้งนี้การปักปันเส้นเขตแดนที่ไม่เรียบร้อย สมบูรณ์ ได้ส่งผลให้เกิดความไม่แน่ชัด และความเข้าใจที่ไม่ตรงกันของไทยและลาวต่อเส้น เขตแดนไทย - ลาว และทำให้เกิดผลกระทบต่อไทยและลาวหลายประการดังจะได้แยก พิจารณาต่อไปดังนี้

3.1 ผลกระทบจากการรุกล้ำดินแดนลาวของราษฎรไทยเพื่อทำกิน

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า การปักปันเส้นเขตแดนที่ไม่เรียบร้อยสมบูรณ์ ได้ส่งผลให้ เกิดความไม่แน่ชัดของเส้นเขตแดนไทย - ลาว ซึ่งในกรณีนี้ก็ทำให้เกิดผลกระทบในการ รุกล้ำดินแดนลาวของราษฎรไทยเพื่อทำกินด้วย กล่าวคือ จากสภาพทางภูมิประเทศ บริเวณ ชายแดนไทย - ลาว ซึ่งเต็มไปด้วยความทุรกันดาร และขาดเส้นทางคมนาคม ประกอบกับ การที่มีได้ดำเนินการปักปันเส้นเขตแดนอย่างเรียบร้อยสมบูรณ์ ทำให้บริเวณชายแดนไทย - ลาว ดังกล่าวบางส่วนไม่สามารถที่จะทราบได้ว่าเส้นเขตแดนอยู่ ณ ที่ใดจึงทำให้ปรากฏว่า มีราษฎรไทยรุกล้ำเข้าไปทำกินในเขตลาว ในขณะที่ราษฎรลาวก็ได้รุกล้ำเข้ามาในเขตไทย ด้วย ซึ่งส่วนใหญ่แล้วกรณีดังกล่าวถือว่าเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำแต่ในบางครั้งก็

เกิดเป็นกรณีพิพาทระหว่างราชอาณาจักรไทยกับราชอาณาจักรลาวขึ้นรวมทั้งในบางครั้งราชอาณาจักรไทยที่รุกล้ำเข้าไปในดินแดนลาวก็ถูกทหารลาวจับหรือยิงด้วย

3.2 ผลกระทบจากการรุกรานดินแดนไทยของทหารลาวอันเป็นภัยต่อความมั่นคง

ในช่วงที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า ภายหลังจากที่ลาวได้เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบสังคมนิยมเมื่อปี ค.ศ. 1975 แล้ว ลาวก็ได้ประสบปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองภายในของลาว ทำให้มีกลุ่มคนลาวบางพวกที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลลาวในปัจจุบัน ได้จัดตั้งกองกำลังขึ้นเป็นกลุ่มต่อต้านลาว รวมทั้งมีคนลาวบางส่วนได้อพยพหลบหนีเข้ามาอาศัยอยู่ในบริเวณชายแดนในเขตไทย ซึ่งในกรณีดังกล่าว ทหารลาวได้พยายามที่จะปราบปรามกลุ่มต่อต้านลาว จนบางครั้งได้ล่องล้ำเข้าไปในดินแดนไทย รวมทั้งได้ข้ามเข้ามาโจมตีหมู่บ้านผู้อพยพชาวลาวในเขตไทย โดยระวางสงสัยว่าผู้อพยพชาวลาวเหล่านี้ เป็นกลุ่มต่อต้านหรือให้การสนับสนุนกลุ่มต่อต้าน นอกจากนี้ ทหารลาวยังได้ส่งกำลังลาดตระเวน เข้ามาในอาณาเขตไทยอยู่เสมอ³⁴ ทั้งนี้อาจจะเป็นไปได้โดยเจตนา หรือไม่เจตนาอันเนื่องมาจากความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนไทย - ลาวจากการปักปันเขตแดนที่ไม่เรียบร้อยสมบูรณ์ซึ่งในกรณีต่าง ๆ เหล่านี้ถือได้ว่าเป็นการส่งผลกระทบอันเป็นภัยต่อความมั่นคงของไทยอย่างยิ่ง

3.3 ผลกระทบต่อการปกครองของไทย

จากการที่มีได้มีการปักปันเส้นเขตแดนไทย - ลาว อย่างเรียบร้อยสมบูรณ์อันส่งผล

³⁴ ประสงค์ สุ่นศิริ, "ปัญหาการรุกรานอธิปไตยตามแนวชายแดน," จิตวิทยา

ผลให้เกิดความไม่แน่ชัดของเส้นเขตแดนไทย - ลาวได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการปกครองของไทยด้วย กล่าวคือพื้นที่บางแห่งบริเวณชายแดนไทย - ลาว ซึ่งมีสภาพภูมิประเทศที่เต็มไปด้วยความทุรกันดารขาดเส้นทางคมนาคมที่จะติดต่อได้โดยสะดวก และไม่ทราบแน่ชัดว่าอยู่ในเขตของไทยหรือลาว ในบางครั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองของไทยก็ไม่สามารถที่จะเข้าไปดูแลได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากสภาพภูมิประเทศดังกล่าว ประกอบกับการไม่ทราบว่าพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขตไทยหรือไม่ รวมทั้งราษฎรที่อาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าวก็ไม่ทราบว่าตนอยู่ในเขตไทยหรือลาว ซึ่งถือได้ว่ากรณีดังกล่าวนี้ ได้ส่งผลกระทบต่อการปกครองของไทยพอสมควร

3.4 ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

จากสภาพทางเศรษฐกิจของลาวที่อยู่ในสภาพตกต่ำมาโดยตลอด จนถือได้ว่าเป็นประเทศที่ยากจนที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง ทำให้ลาวต้องขาดแคลนสินค้าอุปโภค บริโภค ที่จำเป็นและต้องอาศัยการพึ่งพาจากต่างประเทศ รวมทั้งไทยด้วย แต่ลาวก็ยังคงประสบปัญหาดังกล่าวอยู่ ทำให้เกิดการลักลอบค้าขายสินค้าหนีภาษี และสินค้าผ่านแดนจากฝั่งไทยมาโดยตลอด แม้จะเป็นช่วงก่อนที่ลาวจะยังมีได้เปลี่ยนแปลงการปกครอง หรือในช่วงที่ลาวได้เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบสังคมนิยมแล้วก็ตาม ซึ่งก็ได้ปรากฏว่ามีการลักลอบค้าขายบริเวณชายแดนไทย - ลาว มาอย่างต่อเนื่อง^{๓๕} แต่ในช่วงเวลาดังกล่าวคงมีไม่มากนัก จนกระทั่งได้เกิดกรณีพิพาทระหว่างไทยกับลาวขึ้นหลายครั้ง ไทยได้ใช้มาตรการ

^{๓๕} ขจิตถัย บุรุษพัฒน์, มองพม่า แลลาว ช้าเลื่องจีน (กรุงเทพมหานคร :

ทางเศรษฐกิจบีบบังคับลาว ด้วยการปิดจุดผ่านแดน ทำให้ลาวได้เกิดความขาดแคลนสินค้าอุปโภค บริโภค ที่จำเป็นมากขึ้น การลักลอบค้าขายบริเวณชายแดนไทย - ลาว จึงมีเพิ่มมากขึ้นและประการสำคัญที่ช่วยหนุนให้เกิดการลักลอบค้าขายสินค้าหนีภาษีและสินค้าผ่านแดนบริเวณชายแดนไทย - ลาวก็คือ การที่เส้นเขตแดนไทย - ลาว มีความไม่ชัดเจนอันเนื่องมาจากการปักปันเส้นเขตแดนที่ไม่เรียบร้อยสมบูรณ์ เนื่องจากความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนไทย - ลาว นั้น ได้ก่อให้เกิดความลำบากต่อการควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ผู้ทำการลักลอบค้าขายสินค้านี้ดังกล่าวสามารถที่จะหลบหนีการจับกุมของเจ้าหน้าที่ไทยเข้าไปในเขตลาวได้ง่าย ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้ ถือได้ว่าส่งผลกระทบต่อทางด้านเศรษฐกิจได้มากพอสมควร

3.5 แนวโน้มของผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

จากการปักปันแนวเขตแดนที่ไม่เรียบร้อยสมบูรณ์ อันส่งผลให้เกิดความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับเส้นเขตแดนไทย - ลาว และเกิดผลกระทบทางด้านต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นจะเห็นได้ว่าหากการปักปันเส้นเขตแดนยังอยู่ในสภาพดังกล่าว เชื่อว่าผลกระทบทางด้านต่าง ๆ ก็ยังคงปรากฏอยู่ ซึ่งสภาพความรุนแรงจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในช่วงเวลาต่าง ๆ กัน รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาวในช่วงเวลานั้น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากสภาพความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับเส้นเขตแดนดังกล่าว เป็นปัญหาที่ไม่สามารถจะแก้ไขได้โดยง่ายนักและเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบันยังคงมีพื้นที่คงมีพื้นที่ล่อแหลมต่อการเกิดกรณีความขัดแย้งในหลายพื้นที่ ดังนั้น ความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนไทย - ลาว อันเนื่องมาจากการปักปันเส้นเขตแดนที่ไม่เรียบร้อยสมบูรณ์ จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างไทยกับลาวได้ตลอดเวลา